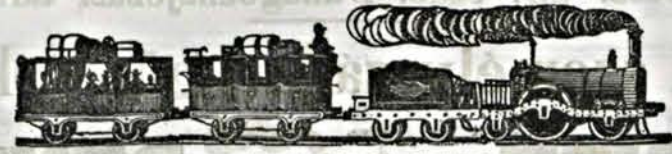

Császári királyi szabad. tiszta-vidéki vasut.

MENETREND,

1864. október 1-től kezdve további rendelésig.

Table with train routes and schedules. Columns include destination (e.g., Bécs, Pest, Czegléd), departure time, and arrival time.

Table for Bécs- és Pestről Nagyvárad felé. Columns include destination, departure time, and arrival time.

Table for Bécs- és Pestről Arad felé. Columns include destination, departure time, and arrival time.

Table for Kassáról Pest és Bécs felé. Columns include destination, departure time, and arrival time.

Table for Nagyváradról Pest és Bécs felé. Columns include destination, departure time, and arrival time.

Table for Aradról Pest és Bécs felé. Columns include destination, departure time, and arrival time.

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsok menetrendje:

Arad—Szeben. Indulás Aradról naponként este 7 órakor. Érkezés Aradra naponként reggel 3 óra 30 perckor. (Az utasok korlátlan fölvétele mellett.)

Az igazgatóság.

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészek. Vastartalmu szörpje vörös chinahéjből. Párisban, 7, rue de la Feuillade.

Ezen legújabb s kellemesítt folyadék-gyógyszer, mely eddig szétbontás nélkül nem vala összevegythető, két alkotórészt tartalmaz, u. m. a vasat, mint a vér elemét s a chinahéjat, mint az edzőszerek legkiválóbbját.

A dors-máj-olaj használata fölösleges!

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészek. Jódtartalmu retek-szörpje. Párisban, 7, rue de la Feuillade.

A párisi kórházak leghíresebb orvosai bizonyítványa által az e szörp fölötti vélemények több egyetemen által igazoltatott s megpróbáltatott; e szörp, a dors-májolaj helyett — melyet jóval felülmúl — a legnagyobb eredménnyel használtatik.

Magyarországra néve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. alatt. 654 (11—24)

METH S. legolcsóbb rumburgi vászonkereskedése BÉCSBEN, Rothenurm-Strasse Nr. 29.

ismét egy nagy halmaz kitűnő s valódi rumburgi vásznat vásárolt meg, s áruba bocsátja most azt, s addig, míg a készlet tart, 50 száztólival olcsóbbért, mint bárki másnál.

Megrendelések, postai utánvét vagy a pénzüsszeg beküldése mellett, gyorsan és lelkiismeretesen fognak eszközölni; mustrakkal s terjedelmes árszabályokkal kívánatra szívesen szolgálunk.

Árszabály.

Egy fél tucat valódi hollandi vagy irlandi vászonsebkendő, 70 krtól 1 ft. 20, 2 ft. 2 ft. 50 krig a legfinomabb. Egy fél tucat valódi rumburgi vászonsebkendő 2, 3, 4, 5, 6 ftig a legfinomabb.

„An S. Meth, Rothenurm-Strasse Nr. 29“ in Wien.

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészek. növény-matico-injectioja s matico-tokocskái. Párisban, 7, rue de la Feuillade.

Ezen legújabb gyógyító szer, mely a gonorrhoeák gyors és sikeres gyógyítására, anélkül, hogy stricturákat, vagy a belső részekben gyulladásokat okozna, a matico-perui faleveléből van készítve.

Magyarországra néve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 656 (11—24)

KILIÁN György magyar egyetemi könyvtárnál bizományban épen most jelent meg, s általa minden hiteles könyvtárnál Magyarhonban kapható: SRÉTER KÁLMÁN VERSEL. Nagy nyolczadrét. 434 lap. Fűzve 1 forint 50 krajczár. Kötve velin-papíron 2 forint a. é. 818 (2—3)

Pest, október 23-án 1864.

Előzetesi feltételek 1864-dik évre: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy negyzed résznyi díj a sor ára, vagy annak helye, egyeztetéssel 10 krba; háromszor, vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik.

Markó Károly.

(1790—1860.)

A véletlen úgy hozta magával, hogy ez európai híri képiro-művésziünk arcképe a Vasárnapi Ujság csarnokában még eddig meg nem jelent. Midőn e mulasztást most pótolni sietünk, reméljük, hogy a néhány évvel ezelőtt elhunyt jeles férjü életrajzá- nak vázlata is érdekes és tanulságos olvas- mányul fog szolgálni e lapok olvasóinak.

Markó Károly a Szepesség fővárosában, Lőcsén 1790-ben született, hol atyja György városi mérnök volt. A fut atyja szintén mérnökségre szánta s már gyöngéd korában a rajzolásra s festészetre oktatta,

nemcsak szívesen fogadta, hanem azonnal szá- mos megrendelést is tett nála. Ekkor, 1821 táján, kezdett Markó először olajba festeni, még pedig minden tanító és kalauz nélkül s említett pártfogója számára többi között a két magyar főváros és egyéb hazai vidékek több részletét festé. Báró Brudern végre Bécsbe utaztatá Markót, hol ő maga mut- atta be a tehetséges kezdő festészt a szépművészetek cs. kir. akademiájá igazga- tójának. Legjobb ajánlólevele azonban itt azon véletlen volt, hogy azalatt, míg a báró

Markó Károly a Szepesség fővárosában, Lőcsén 1790-ben született, hol atyja György városi mérnök volt. A fut atyja szintén mérnökségre szánta s már gyöngéd korában a rajzolásra s festészetre oktatta,

Markó Károly a Szepesség fővárosában, Lőcsén 1790-ben született, hol atyja György városi mérnök volt. A fut atyja szintén mérnökségre szánta s már gyöngéd korában a rajzolásra s festészetre oktatta,

MARKÓ KÁROLY.

az igazgatóval külön értekezett, a fiatal Markó a báró komornyikját hirtelen leraj- zolta s kevés percz alatt nemcsak élthű ar- czot, hanem valódi antik modoru fejet va- rázolt elő rajzpapírjára. E körülmény elég volt arra, hogy az igazgató figyelme reá irányuljon.

bécsi festészakademiát s ámbár pártfogója- val, nem tudni, mi okból, hevesen összerö- rent s ez töle megtagadta segélyét, továbbra is Bécsben maradt, hol a szerencse változan- dósága közben, többnyire szegényes viszo- nyok között 11 évet töltött. Egyénességén s szilárdaságán megtörtek elleneinek s ver- senytársainak minden ármányai s az évek haladtával mind művészi híre nevededett, mind anyagi viszonyai javultak, ámbár mű- vein mindig többet nyertek a műtársuk, mint ő maga, s ámbár soha sem volt valami jó gazda. Különböen igen vissza- vonult életet élt. Bécsben tartó- kodása alatt vette nőül dobsinai születésű Springer Katalint, kivel még Rozsnyón ismerkedett meg.

Bécsből gyakran tett kirán- dulásokat a közel s távolabb vidékekre, különösen Eszterházy herczeg birtokára Kis-Martomba, s az ottani regényes tájakat nagy előszeretettel festette. Festmé- nyeit különösen kedvelte az ak- kori dusztagod bécsi bankár, b. Geymüller, ki pénzzel is segíté Markót, hogy 1833-ban végre a művészet hazájába, Olaszországba utazhasson. Családját ideiglene- sen még Bécsben hagyván, Ró- mába utazott. Itt csakhamar mel- tányolni kezdék tehetségét, s Thorwaldsen, a híresdánuszobrász és Lützow osztrák követ karol- ták fel leginkább a reményteljes művészt.

Jobb napjai Markó Károlynak csak itt kezdődnek, de még ekkor is sokat kelle küzdenie a sors mostohaaságával. 1839-ben még Rómában volt; innen Pizába költözött, hol már családja is együtt volt vele; végre Florenczben tele- pedett meg, hol később a toscá- nai nagyherczeg a festészakade- mia tanárává nevezte ki. Mig gróf Reviczky Adám volt az osztrák követ Florenczben, ez nagylelkűen segélyezé több ott tartózkodó magyarral együtt Markót is. Ez időben több kitüntetés érte az európaszerte ismert nevű művészt, így a képzőművészetek bécsi aka- demijá rendes, a magyar tud. akademi. 1840-ben levelező tagjává választotta. Ida

folytán a toscánai nagyherceg iránti viszonya is megszakadván, Florenczából is elköltözött Apeggibe, hol egy olasz gróf kies nyári lakában vett kényelmes és jutányos szállást.

Itt töltötte életének utolsó 12 évét s itt, családja körében érte a halál 1860 decz. 8-án.

A kik Markót közelebbről ismerték, általában megegyeznek abban, hogy szilárd, tiszta jellemű férfi volt. Bőkezűsége gyakran családja kárára vált, s tanítványait nem csak ingyen tanítá, hanem sokszor pénzzel is segíté. Véleményéhez nyakasan ragaszkodott, a mi igen sok kellemetlenségbe sodorta; különösen a művészetben igen nehezen tűrte az ellenkező nézetet. Hazáját 1853-ban látogatta meg utoljára s ekkor utja valóságos diadalmenet volt, különösen Pesten, a rang és értelmiség képviselőinek külön küldöttsége fogadta.

Markó művészetét leginkább a tájképfestészetben áll. E téren az eddig ismert legjelesebb európai művészek legelső sorában áll. Tájképeiben a rendezés szépsége, az erőteljes s mégis gyöngéd kivétel, a színek tisztasága és frissége s alakjainak szabottsága szép összhanggá egyesülnek s a legvidámabb s kellemes hatást gyakorolják a nézőre, úgy hogy csaknem a madarak csevegését véljük hallani a híven és könnyedén ábrázolt lombok közt.

Három fia, *Károly, Ferenc és Endre*, szintén sok szerencsével járnak művész atyjok nyomdokain s a pesti múkiállításokon már több szép festményt láttunk, e művész család egyes tagjaitól.

Fodor vitéz. *)

I.

A Rába folyónak fűzárnyalta partján Kurucok lovai szerte legelésznek; Mig a puha gyepen hadszokott gazdák Vidám tréfák között kedvre heverésznek.

A keringő kulacs, mint csapodár leány, Majd egyik, majd másik ajkához tapad, Czuppanó sóhajlat szakadva el onné, Ha tüzes kelének lángja nagyot apadt.

S kik e kaczer edényt ölelik, csókolják, Vak Bottyán vitézi — mind ifjú subanczok — De kik előtt gyakran nagyot futottak már, Nem nevezetes bár, de híres labanczok.

Korra leggyerekebb tizedes káplárjuk, Ajka, mint a lányé, csókra mosolyodik, S hinnéd, szerelmet sug kedvese fülébe Ez a pajzán kölyök, midőn káromkodik.

Hej pediglen, hogyha kardra kerül a sor, Ez a leányképű de vaskaru gyerek, Olyat szokott mérni az ellen háttára, Hogy kinosat rendül alatta a nyereg.

Régen is feni már egy vasas kapitány A labancz tábortól a fogát reája: Szörnyen megesküdvén, hogy nem nyugszik, a mig Kézre nem kerül ez ördög pazdorjája.

Jól tudja ezt Fodor — a gyerek tizedes — És ka-zaga viszont fogadja szavára: Meghívja vendégnek a labancz kapitányt S meg is hozza még ma biztos vacsorára.

A bajtársak nagyot pillantnak a szóra S tamaképet vágnak; de a tüzes gyerek Mint szokelló villám pattan fel lovára S tova repül — mondván: Vendégihívni megyek.

II.

A Rába tulpártján nádasok tövében Vasas labanczoknak rejlik őrtanyája, Előtte csak silyak fülmeresztve vigyáz Pedig úgy vigyáz, hogy távra szemé szája.

*) Kurucz népmóda után

De a lelke alszik az istenadtának S csak akkor riad fel, midőn bámultára Takaros szép nyulánk termeti menyecske Bizalmasan teszi kezét a vállára.

— Jó vitézem — sugja — hagyd el a kiáltást. Hisz nem áll előtted veszélyes ellenség, Asszony vagyok látod, jaj — pedig szerelmes Ambátor ez tölem szörnyű esztelenség.

Ah de szerelmemnek tárgya kapitányod. Mondjad csak szaporán, hol lehet találni A vitéz Strumpfwirkert? — megleszen jutalmad, Elhidd, nem soká fogsz eztán strázsát állni.

A labancz, ki sejtett valamit magyarul, Rámutat a főtiszt ponyva-sátorára, Hol lobogó tűznél, mészert kánták között, Fényes huszasokat raktak a koczkára.

Megsejtéven Strumpfwirkert a piros menyecske, Mint sózatlan kecske ugrik a prédára, S átölelve kiált: potztausendszakerment! Mi szél hozott téged erre a tanyára.

És a hamis borda szerelmet színel Kacsint reá pajzán ragyogó szemével S bontakozva az öt ölelő karokból, Pirulva sottogja: jaj nekem, mit mivel!

Itt ez a sok tiszt ur még majd roszt gondol, Pedig én ide hát véletlen botoltam; Jaj ne szoriton ügy — a szomszéd faluban Beteg kom'asszonyom látogatni voltam.

S nem találok haza a szörnyű sötétben — Ereszsen-el kérem, hisz mind ide néznek, Szépen meghálálom, ha utat mutatna! — Mire nagy ötlete támadt a vitéznek.

Elviszlek én magam, szép piros galambom, Lakjál bár a kurucz tábor közepébe — S lovára pattanván, a piros menyecske Maga elé szépen nyergébe ültette.

S nehézkos robova száguld a sötétnek Átkelve a Rába megapadt vizágyán; „No most merre tartunk? kérdezi S rumpfwirkert Egy csókkal könnyítve hő szerelmi vágyán.

Csak a pásztortüznék — sottogá a hamis — S visszacsókolá őt — ah miként szeretlek, Csakhogy karjaim közt vagy derék vitézem, Hidd el, hogy egyhamar én el nem eresztlek!

S im a derék labancz nem látott, nem hallott Mást, mint a karja közt epedő szeretőt, S kantárszárt eresztve, mit sem gondolt vele Lová és szerelme bármorre vigye őt.

III.

A kurucz őrtüznék vidám lánjja fölött Erősen főt innár az illatos toány, S az éhes vitézek tűr'letlen mondák: Soká jó vendégünk a labancz kapitány.

Farkast emlegettek, kerket alatt termst; Lódobogás hallik, az éj sötétéből Fehér köpenyeges vitéz bontakozik S menyecske kandikát ki a köpenyéből.

Potztausendszakerment! hisz ezek kurucok! Kiáltá Strumpfwirkert, szerelmes álmából Rögtön felocsudva a csapat láttára S nem tudta, mit tegyen ijedt ámulatból.

Tizen is főtákt már magát és a lovát; Nem tudott mozdulni, míg szive bálványá Ölelő karjából a gyepre leperdül S az asszonyi ruhát magáról lehányja.

Megesküvél — mond a kurucz — vált asszony — Hogy kézre keritesz, s esküd betöltöttem, Mert a fehérenek képzelt Fodor káplárt Egy óra hosszánál tovább ölegettem.

Én meg megfogadtam vitéz bajtársimnak, Hogy még ma meghívlat hozzánk vacsorára, S im el is hoztalak, szavamot beváltva, A rendelt időre a kurucz tanyára.

Érti Strumpfwirkert a furfangos kelepczét S jó képet vág hozzá: potztausendszakerment! Kiált: ha már így van, köztetek maradok, Mert otthon halálra csufol a regiment.

S leül vacsorálni s a mint sűrűn kering A lángnedvű kulacs s gyorsan ürül a tá; Titkos sóhajattal oda sug Fodorhoz: „Még is kár, öcsém, hogy asszony nem maradtál.“

Virágolmi Ferencz.

A vakmerő.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Százhusz verstnyire Ufától érte be a futó Csikát. Csak negyvenkét tisztje volt még a generalissimusnak; a közkatonák el-tűntek a szelek minden irányában. Valamennyit elfogta Michelson, s azért nem akasztatá fel őket, mert azon a pusztán hat napi járó földön nem látni egy szál fát.

Ezalatt Galiczin herczeg Pugacseffet kereste föl. Az ő serege hatezer emberből állt. A keserves uton csak márczius elején bírt összetalálkozni az álczárral.

Pugacseff Taticseva erődben várt közelő ellenére. Ennek az ugynevezett erő-ségnek csak fából voltak a falai; valami régi modoru palánk elég jó a baskirok portyázásai ellen megvédni a lakosok birkáit, de háboruba nem való.

A lázadó vezért nem hagyta el találékony-sága, tudott magán segíteni. A palánk körül vastag hősánczot hányatott fel s azt megöntözteté, úgy hogy az összefagyott, mintha köből lett volna rakva.

Itt várta be seregei egy részével Galic-zint, míg a többi Orenburgot tartá meg-szállva.

Az orosz hadvezér ovatosan közeledett az álcázr rejtékéhez, a sűrű köd kedvezett neki; a két ellenség csak akkor látta meg egymást, mikor lőtávolságra állt egymás puskája előtt. Dühös csata fejlődött ki, melyben férfi férfi ellen küzdött; a lázadók legjobb csapatjai voltak együtt; Pugacseff maga mindenütt ott járt, a hol legnagyobb volt a veszély, de végre is az oroszok felmász-tak jégbástyáira, elfoglalták ágyuit s ezzel kiverték az erődből.

Ezer jó orosz vitéznek került életébe ez a diadal; hanem azért aztán tökéletes volt. Pugacseff legyezer emberrel és hét ágyúval menekült a csatáról, s a mi több volt elvesztett seregeinél, elfogalt ágyúinál; az a babonás fény, mely őt eddig körülvette, a legőzhetlenség hite, az is el volt vesztve!

A boszuálló czár, ki tegnap még ostromolt, ma élelmi szerek, lőkészlet és visszavonulási pont nélkül futott el a pusztába.

És ekkor kezdődött el aztán a hadjárat rémségesebb fele. Olyan hadművelet, a milyen csak Oroszországban képzelhető, a hol ezer meg ezer négyyszögmerőföldnyi háttárlan pusztákon gyéren elszórt, egymást nem ismerő néptörzsek tanyáznak; a kik mind gyűlölik az orosz uralmat s a kik mind fegyverrel kezükben nóték fel: — Pugacseff ezek közé menekült.

Még egyszer szemközt fordult Galiczinra, Kargozkinál, ott újra megverték, elvették utolsó ágyuit, még kedvese, Uljana is foglyul esett; — ha ugyan árulója nem volt.

Innen aztán futva menekült lovasságával a Mjacs folyón keresztül; ott kezdődik már — Szibéria!

Oroszországnak itt már nincsenek falvai; csak egyes katonai telepítvényei az Ural hegláncz hosszában, az ugynevezett „gyárak.“ Egymástól napi járó pusztáktól, irtatlan erdőktől elválasztva, tíneveznek elő a Woszkrenszi-gyár, a szimszi gyár, mindkettőben czióbert és őfestekeket készítenek; az uiskai löpörgyár, a szektini golyó-gyár, mikbe az orosz elítéltek, számítotték dolgoznak; a vizek összefolyásainál pedig apró váracsok vannak, Stepnája, Troizka, Úszt, Magisnája, Petrobuskája, Koyelga, melyet kozák bennszülöttek őrzének, a többiben kegyvesztett fegyvszázadok vannak őrségül bezárva.

Ide vetette magát Pugacseff, serege

romjaival. Galiczin sokáig üldözte, de utoljára átlátta, hogy e lakálytalan földön, a meredülly ut a hóval fedett vízmosási árok, rendezett seregével utol nem érhet egy elent, a kinek egyedüli csataterve mentül messzebbre futni.

Pugacseff az Ural mentében minden közbelső néptörzset maga mellé vett; azok ott hagyták hajlékukat üresen, s követték a lázadót.

A tél hirtelen elmúlt s már aprilban elkezdődtek azok a rövid hó napok, mikről csak Szibériának van fogalma, a midőn éjjel még befagy a víz, nappal már elborítja a hó-olvadás a rónát, minden hegyi patak zuhagtaggá válik, minden kis folyam helyén tengert talál maga előtt az utazó, s a hol a menekülő még szánnal utazott, ott az üldöző már feneketlen mocsárt talál utjában.

Csupán egyetlen egy vezérnek volt még bátorsága Pugacseffet e téren is üldözni. Ez volt Michelson.

Mint a szibériai farkas a sebesült vadkannak, melynek vérebe már belekóstolt, nem marad el nyomából, üldözi bozótban, mocsáron keresztül, úgy kergette sivatagról sivatagra ellenfelét a vakmerő csapatvezér.

Soha sem volt több ezer emberénél; lovas, gyalog, tüzér összeséve. Mindeniknek magával kellett hordani két hétre való kétérszerültjét és száz töltényt; a lovasnak puskája, szuronyja volt, hogy gyalog is harcoljon; a gyalognak szekecséje, hogy ha kell, és is tudjon lenni, s valamennyinek készen kellett arra lenni, hogy a hol vizet talál, ott úszni fog.

E kis csapattal utána eredt Pugacseffnek, a fellázadt néptörzsek tömekegéből. Ellenség előtte, mögötte, minden oldalán; népek, a kiknél irgalomra nem számíthat, a kiknek nyelvet nem érti, a kik halálára esküdtek: ő pedig járt közöttük hidegvérrel, mint a tengerész az oceán rémei között.

Május hetedikén a szép Uljana apja támadta meg a szimszi gyár mellett, kétezer baskirral, a kik Pugacseffhez ígekeztek; Michelson szétverte őket, s elvette ágyúikat; itt megtudta a fogoly baskiroktól, hogy Beloborodoff, egyike a Pugacseff által teremtett herczegeknek, nagy csapat fellázadt orosz katonát vezet hozzá; ezeket utólérte a Jeresen patak mellett, s a szatkini gyárba beszorította, a hol aztán egyes egyedül odalovagolt a gyár elé, oly közel, hogy beszédét meghallhassák, s elkezdte őket szólnatni, hogy térjenek vissza a czárnó zászlójához; többet löttek reá kétezerrel a gyár ablakiból, s mikor látták, hogy ezen semmiféle fegyver nem fog, kinyitották a kapukat és áttértek Michelson zászlója alá.

Ezektől aztán megtudta, hogy merre van az álcázr?

Ez már akkor újra hatalmas emberré lett, három erődöt elfoglalt, Magitnáját, Stepnáját, Petrobuskáját, s most Troizkát ostromolja.

Ezt is bevette, mielőtt Michelson találkozhott volna vele. Ez nem talált a várak helyén egyebet, mint romokat, hullákat, s a fákra fölagyattott orosz tiszteket.

Pugacseff is megtudta, hogy ellensége közelit, s az üldözött vad ravaszágával tört vetett számára, melyben vakmerő üldözötjét megfogja. Fegyvereit mind felöltözteté a megölt orosz katonák ruháiba, s akkor futárokat küldött Michelson elé, Colon orosz erredes nevében, hogy siessen hozzá csatlakozni Varlamova alatt.

Michelson csak akkor vette észre a cselt, mikor előcsapatját megtámadták s két ágyút elfoglalták. Körül volt véve.

Ekkor hirtelen összeszedte lovasságát s

nekiavogott Pugacseff válogatott kísérőinek, egyenesen arra törve magának utat, a meről legerősebb volt az ellenség. A háló szétzakadt, nem volt elég erős; Pugacseff megfuttat Michelson előtt s néhány századmagával Szibéria belsejébe menekült az Arga tó mellé.

Ekkor Michelson háta mögül támadt elő újra a baskir hadakkal Lalavatka. Már elfoglalta a szimszi gyárt s ott fért, asszonyt, gyermeket kardéle hányt s a szatki gyár felé közelített.

Michelson hirtelen visszafordult, s a baskir tábornak az Aj folyam mellől találta, erősen elsánczolva. Az ellenség lerontotta a hidakat a folyón s elbizakodva várta a császáriakat. Michelson hajnalban negyven lovas háta mögé egy-egy vadászt ültetett a nyeregbe, s azt parancsolá, hogy kapjanak át a tulsó partra s ott védjék magukat addig, míg a többi utánuk mehet.

A rendelet az ellenség legdühösebb tüze-lése közben pontosan végre lett hajtva; az orosz sereg átkelt a vizen hid nélkül. Az ágyukat fákra kötve vonszolták keresztül.

A csata azon végződött, hogy a baskir had szétfutott; de míg azt üldözte lovasságával, Michelson hirt vesz, hogy gyalogságát egy új hadsereg támadta meg az erdőben. Most újra vissza kellett fordulnia, hogy azt kiszabadítsa. Pugacseff maga volt az, a ki támadott. Már ismét kész hadsereggel állt a sikon.

Késő éjjel tartott a harc az erdőben, végre a lázadók visszahúzódtak s Michelson megtudta, hogy ellensége Ufa várát akarja most meglepni. Erre ő gyorsan utat vágatott az erdőn keresztül, s midőn Pugacseff azt hitte, hogy napi járó földre megkerülte ellenségét, azt épen Ufa alatt ismét szemközt találta maga előtt; Michelson ismét győzött. Hanem már ekkor sem egy darab ép ruha nem volt a katonáin, sem egy viselhető saru; s egy egy embernek nem volt már több két töltényénél. Kénytelen volt Ufába vonulni új löszerekkert.

Úgy látszik, hogy Michelson volt az a félelmes ellenfél Pugacseffre nézve, a ki volt Macbethnek az anyjától nem született ember. A mint az eltűnt látköréből, mindenütt újra emelkedett! a mint ezzel összetalálkozott, mindenütt elbukott benne.

A mint Michelson elverte Ufától, a más oldalról jövő orosz vezéreket, Pugacseff mind sorba tönkre verte: London, Melgunoff, Duve, Jakubovics egymás után pusztultak el előtte: szemük láttára égette fel Birszk városát, s karddal kezében foglalta el Olta erődöt, ott ismét ágyúkra tett szert s vilámgyorsan ott termett Kazán előtt.

Ez a tartományi városok egyik legnevezetesebbike; érseki székváros, s a kazáni korona őrhelye, melylyel az orosz czárokat meg szokták koronázni.

Erre a koronára volt szüksége az álcázr-nak. Ha azt kezébe kaphatja, ha ezt a kazáni érsek fejére teszi, ki tagadhatja, hogy ő megkoronázott czár? (Vége következik.)

Az egészség ápolása az életkor különböző szakáiban. *)

Németország nagy irodalmában alig van könyv, mely az újabb időkben nagyobb és méltóbb figyelmet ébresztett volna, mint a híres lipcei bonctanár dr. Beck által írt népszerű munka, mely „Az egészség négy könyve“ czim alatt néhány év alatt már öt kiadásban forog a közönség kezén. Ez ép oly érdekesen írt, mint közhasznu

*) Beck tanár „Az egészség négy könyve“ czimú munkája magyar kiadásból, mely „A magyar nép szükségéhez alkalmas“ nem sokára meg fog jelenni. — Szerk.

munka, melyben az egészség és hosszú élet feltételeivel ismerkedik meg az ember, végre magyar nyelven is meg fog jelenni. Ráth Mór, egyike buzgóbbpesti kiadóinknak, e munka magyar kiadási jogát a szerzőtől megszerezvén, jó fordításról gondoskodott, s a jeles mű, a magyar közönség épülésére, már néhány hét múlva kapható lesz. Az egész munka négy részre van osztva. Az első kötet szót általában „az egészséges emberi test mielőttől,“ a második „az egészséges test ápolásáról,“ a harmadik „a beteg test ápolásáról,“ a negyedik „a tárgyakról, melyek csupán a közönség érettebb része számára vannak számítva s kívánat szerint bepecsételve küldetik meg a megrendelőknél.

Ezuttal a munka bővebb taglalásába a dicsegetésbe nem ereszkedünk, hanem csak örömminket fejezzük ki a felett, hogy — a magyar kiadó szíves beleegyezésével — a II-ik könyv szakaszának egy részét lapunkban előlegesen is közölhetjük, azon biztos reményben, hogy ez érdekes szakaszt minden gondolkodó olvasónk ép oly élvezettel, mint tanulászettel fogja olvasni.

Születésétől természetes haláláig az ember a következő életkorokat éli át, az újszülött-, a csecsemő-, a gyermek-, az első ifjúság-, a fölsérdült ifjú-, (szüzlány-) a férfi- és az aggastyán korát, vagyis az éretlenség, érettség és hervadás korszakait. Ezen életkorok mindegyikével bizonyos sajtások járnak, melyek a testnek részint egészséges, részint beteg állapotára vonatkoznak, s e miatt mindeniknek saját életrendre és bánásmódra is van szüksége.

I. Az újszülöttek kora.

Mihelyt az emberek magzata, többnyire jalkiáltással világra jut, az újszülöttek sorába lép, s élete első 6—8 napjáig abban marad, átalában addig, míg a köldökszínő maradványait hordozza. Ezen időszak kezdetével a magzatnak még minden méregyent nélkülözött testében anyiból nagy fordulat áll be, a mennyiben igen sok szerve, melyek születése előtt tetlenek valának, különösen a tüdő és az emésztési szervek, működésüket elkezdik, mások, ugymint a vérkeringés szervei, az idegrendszer, a bőrke szülék addigi működésüket megváltoztatják, míg mások végre azt egészen megszűntetik. Nem ritkán megesik ugyan, hogy e fordulat vagy épen nem, vagy csak részben, vagy hibásan megy végre, s akkor a gyermek rendesen születése után csakhamar meg is hal, mint mondani szokták: veleszületett gyengeségből. Városokban állítólag az újszülöttek tizedrésze mulik ki így, s a fiuk közt e halandóság még nagyobb mint a leányoknál. De hiba volna hinnünk, hogy az újszülöttek és csecsemők közt előforduló gyakori halál természetes, s a gyermekek szervezetét gyengéd voltából ered; az csak követke-zése a sok hibának, melyeket a gyermekek ápolása körül ápolók elkövetnek.

Az újszülött magzat (mintegy 19—22 hüv. hosszú, és 6—7 font súlyu), ideje legnagyobb részét alva tölti, és csak érzési idegeire ható benyomások által készítetik kiáltásra; minek czélja egyfelől az, hogy hozzátartozóinak figyelme a gyermek szükségére irányoztassék, másfelől pedig, hogy saját tüdije erősödjék. De a gyermek érző idegeire tett ezen hatások (miket táphány, nedvesség, hideg, lég- és ürülék-halmozódás a bélben okoznak,) még koránsem gerjesztenek akár kellemetlen (fájdalmas), akár kellemes érzéseket a gyermek belsejében, mert az öntudat szerve, melylyel érzünk, t. i. az agy, akkor még korán sincs annyira kiképezve, mint lennie kellene, hogy valamit érezhesen. A kiabálás minden fájás nélkül csak az által indítatik meg, hogy az idegszálak, melyek későbbben csakugyan arra szolgálnak, hogy általuk a test különböző részeiben előforduló benyomásokat észrevehessék, a gyermek testében csak azokat az idegszálakat indítják tevékenységre, melyek a kiabálást eszközlik, a nélkül hogy egyuttal az agyban is gerjeszthetnének érzéseket, melyeknek felfogására az agy csak későbbben érik meg. A kis gyermekek

kiáltozása e szerint, minthogy ők a mellett sem fájdalmat, sem mást még nem érezhetnek, épen oly árutatlanul megy végbe, mint az alvajárók minden szava és tette, a testünk idegszerkezeténél fogva kényeszerűnek kell azt tekinteni. E kiáltozás a gyermek édes anyjával tudatja, hogy a kisdednek valami kell, de a kiáltozás okát, a kiáltásra készítő bonyomás helyét és mivoltát még csak azután kell kipuhatolni. Egészséges gyermekeket, eltekintve a szabad levegő benyomásától az élet első korában, — legközségesebben megkérjük: a táphiány, a nedves hideg fekhely, s olykor még a lég- és sár-megtululás is (vastag) békben.

E szerint a rivást igen hamar lehet lecsendesíteni szoptatás, vagy meleg száraz fekhely, s ha e kettő nem segít, egyszerű melegvízi állóvető által. Ha a sivalkodás még tovább is tart, akkor az vagy betegség jele, vagy ha a csecsemő már nagyobb, azt mutatja, hogy már is hibásan van szoptatva.

Az ujszülött főszükségei ezek: nekivaló táplálkozás és levegő, meleg és védelem káros befolyások ellen. Soha se szoktassuk a gyermeket kézen-karon-hordozásra, ringatásra vagy lóbálásra, hanem fektessük le szépen puha, meleg és száraz fekhelyébe és hagyjuk ott. Előrelátó lelkiismeretes anya soha sem fog gyermeke csitítása végett szópókákat, csücskéket alkalmazni, mert ezek által igen könnyen támadhatnak az emésztő-készülékben betegségek.

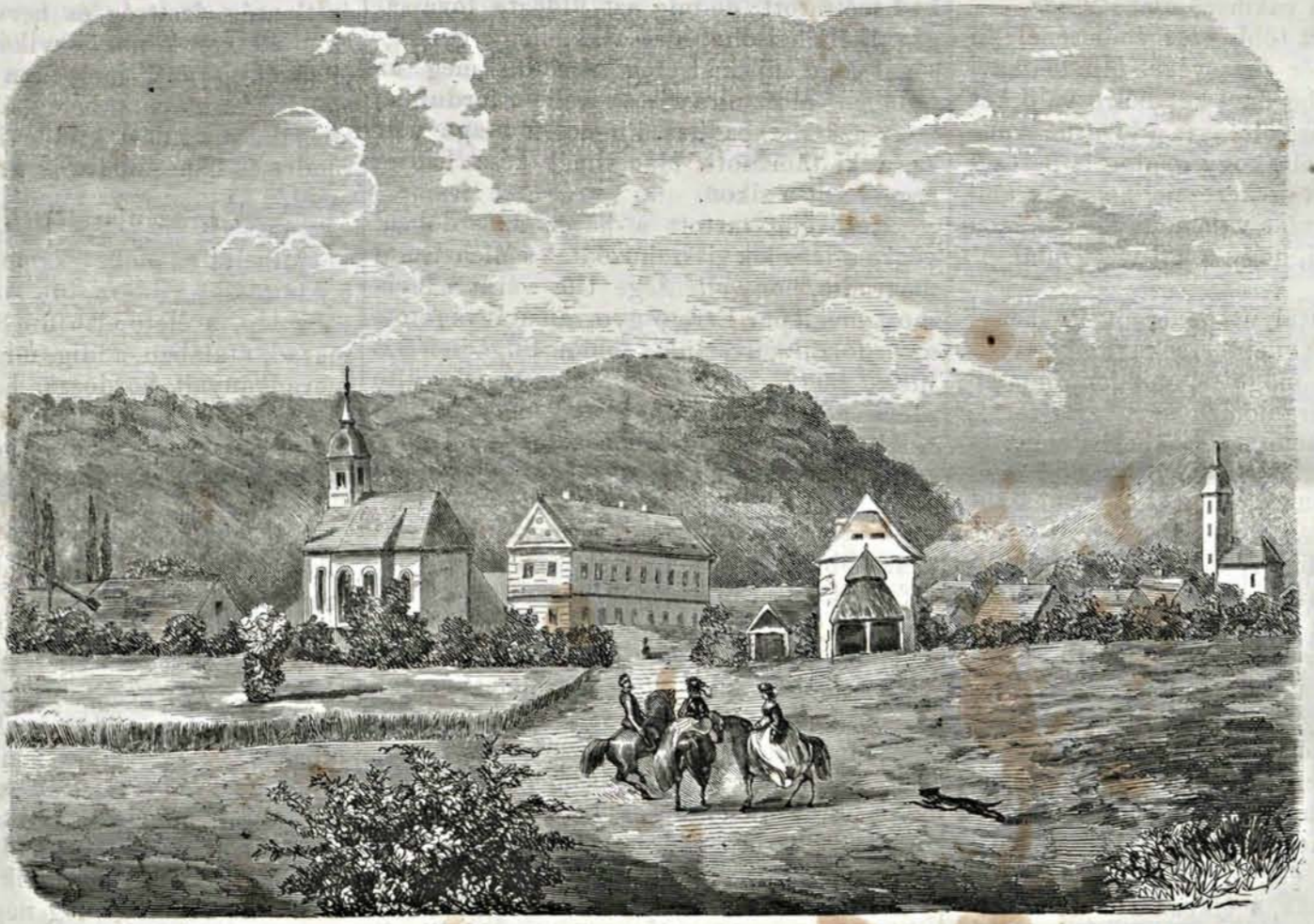
— Mi az ujszülöttnek táplálkozását illeti, erre nincs édes anyja tejénél czélszerűbb; a dajka vagy tehén már kevésbé az. Hogy pedig a tejen kívül a gyermeknek mást is adjon a bába-asszony, meg ne engedjék

soha sem (különösen székfűtheát vagy hasajtó italt ne!) Hogy az egészséges anyának magának kell ujszülött gyermekét legalább élete első korában szoptatnia, erről, mint a természetnek úgy a gyermekre mint az anyára nézve üdvös intézkedéséről, minden további szó fölösleges. Csak ne hagyjon fel a fiatal anya a szoptatással mindjárt, ha látja, hogy az első napokban a tej-elválamodás még nem igen szaporja; hisz erre nyugodtan várhat, minthogy a kisdednek élete első napjaiban sok táplálékra úgy sincs még szüksége. De ha már az anya csakugyan nem szoptathat, vagy szoptatnia teste állapotánál fogva nem szabad, mi fölött azonban csak az orvos határozhat: akkor az anyatejet legjobban pótolja a dajkatej. Minthogy a dajkaválasztásnál sok olyanra kell tekintettel lenni, mit az avatatlanság meg nem ítélt, e választással csak lelkiismeretes orvosokat kellene megbizni. Hogy egyébiránt a szoptató dajkát, a mi élelmességét, foglalkozását s a vele való bánást illeti, a gyermek kedviért épen úgy kell tartani, mint kellene tartanunk, ha maga

szoptatna, az édes anyát: az ugyan önként világos; de olyan asszonyok, kik a cselédet rabszolgának nézik, igen sokszor felejtik. Vége ott, hol a kisdednek nem adhatunk sem anyát, sem dajkát, nem szabad azt mással fölnevelni, csak meleg állatlejjel; de ezt víznek és tejzúrnak hozzávegyítésével a mennyire csak lehet, hasonlónak kell tenni az anyatejhez (L. utóbb a csecsemőnél). Az asszonytejhez leginkább hasonlít a szármártej. Igen czélszerű a kisdednek élete első napjaiban csak édes savót adni, mely képes az első egészen ritkás anyatejnek (a főcsejt) hatását pótolni s a szivós, sötétzöld gyermekzúrnok kitakarítását a bélesatornából elősegíteni. — A levegő, melyet az ujszülött szí, legyén éjjel-nappal meleg (+ 15—17° R.) és tiszta; a hideg levegő és léghuzamot, a port és füstöt, a szén-, tőzeg-, megmosott fehérnemű- és verítékféle párolgást gondosan ki kell kerülni, ha nem akarjuk, hogy a gyermek lélekzési készülékében s véreben kórányag támadjon. De ezt a tiszta levegőt a kisdednek azután akadály nélkül és mélyen kell szíhatnia, s e miatt mellét és hasát nem

nyugtalanokdni, s csak ha anyjának vagy ápolójának lustasága és gondatlansága szoktatta lassankint hozzá, marad nedves rongyai közt is vesztge, s később csak nehezen lehet őt e tekintetben tisztasághoz szoktatni. Nem jó elmulasztani a gyermek szájbölcének és szemének tisztogatását sem. — A köldökkel való helyes bánásmódot, jöllehet ez a bábaasszony dolga, ismernie és szemmel tartania kell az anyának is, minthogy a köldökzsinór maradványain, vagy a genyes köldökön elkövetett hibák nem ritkán halálos vérzéseket és gyuladásokat (rendesen sárgaság kíséretében) idéznek elő. Tiltsunk meg ennél fogva szigoron minden kísérletet a köldökzsinór maradványainak minél előbbi elválasztására, minden tekergetést és ránczígálást rajta, valamint minden erősebb és tartósabb megnyomását; a köldökzsinór-maradvány elválása után még genyedő köldököt tisztogassuk meg jó sokszor, langy vizet cseppentgetvén rá s azt szendég ismét felitatván, s ide fagyuvál megkent finom puha vászon-rongyikát rakván gyakrabban rá. Nagyobb gyuladást, genyedést, vagy

épen meggyülemelést (kelészt) orvosossal kell meggyógyítani. Illó megóntalmazást és helyes bánásmódot igényelnek még a kisdednek érzék szervei is és ezek közt főleg a szem. Mert az érzék-idegek és az agy még fölöttebb lágyak és zsengek levén, a rájuk gyakorolt erősebb benyomások könnyen idézhetnek elő az érzék-idegeiben benu-lást (vakságot, süket-séget) vagy

Vörösbereányi zárdá és templom (Veszprém megyében).

is szabad szorosán bepólyázni, sem száját, orrát beföldni. — A meleg természetesen nem tulságos, hanem az emberi test rendes melege (+ 30°-ig) az ujszülött gyarapodására és jó egészségben maradására mulhatatlanul szükséges, s valamint lélekzésre meleg levegőt, úgy kíván meleg takarót is. Hideg nyirkos fehérnemű könnyen okoz betegséget, valamint a kisded meghűlése is azalatt, míg szárazra fektetik, átöltöztetik, mossák, fűrésztik. Mivel bőre még nagyon gyengéd, arra is kell nézni, hogy a fehérnemű, mely testét közvetlenül érinti, puha legyen és finom, mert a kemény, durva öltözet dörzsölése igen könnyen okoz gyuladást vagy kúteget. — A bőr gyakrabbi tisztítását, (+ 26—30°-nyi) meleg fürdők vagy mosdások által, azért nem szabad elmulasztani, mert az ujszülöttnek bőre még magzat korából oly anyagokkal van bevonva, melyek a bőr munkálkodását nehezítik. Átalában a nagy tisztaság, melyben a gyermek testét és a mi azt környezi, tartjuk, nagyban mozdítja elő a gyermek gyarapodását. Átázott pelenkában a kisded rendesen igen hamar kezd

legalább gyengésséget. Ennél fogva erős ríki-tó hangokat, igen élénk fényt és erős szagokat távol kell a gyermektől tartani.

Ha már azt, a mire az anyának vagy helyettesének az ujszülött körül figyelnie kell, röviden összefoglaljuk, a következő szabályokat kapjuk: „Az ujszülöttnek legyen mindig meleg, festelen és puhácska takarója; kapjon rendszeren neki való tejet; szíhasson éjjel nappal meleg tiszta levegőt; tartsuk tisztán, s óvjuk meg érzékeit minden erősebb benyomástól és testét általában minden ártalmas külbéhatástól. Ha e szabályokat kellőleg követjük, a különben egészséges állapotban született gyermeket nem egy-könnyen fogja valami betegség bolygatni.

(Folytatás következik.)

Vörösbereány

(a Balaton mellett).

Már maga a gondolat, a Balaton nemsokára láthatni, partján elmerenghetni, levegőjét szíhatni, vizében megfürödhetni, — üdítő, gyógyító hatásával van testre, lélekre. A — gomzodonyi sietve ro-

hog ki Budából, de a lélek megelőzi, fölkeresi a kék halmokat, a fehér tornyokat, a zöld ligeteket, a borongó romokat, ott uszik a sugarakkal teleszórt aranyos víztükör felett: „ittasan a kék úrtól, az illattól és fénytől” — mint Lamartine mondja, úgy hogy az ajkra mosoly, az arcra derű, a szemekbe fény költözik, s a gyönyör előérzése jókedvűvé tesz meg a mozdonyban mindenkit.

Utam czélja Vörösbereány volt. Lepsénynél kiszálltam s Barcza Gábor barátom társaságában, most már tengelyen igyekeztem oda. Az ut Akaratján visz keresztül, mely pusztá egy magas halmon áll, s a láttávolt annál fogva egészen elzárja a közeledő előtt. A bizonytalanság azonban nem sokáig tart, a lélek érzi, hogy a Balaton közel van, az arcot friss szellők érik, a sziv elfogódik, még egy perc, a kocsi a halom tetejére ér, s a fenséges látvány, a „magyar tenger” előttünk van. Bübajos kép, melyet nem lehet visszaadni, mert tárgyiban a képzőlet erő legzadagabban színezett rajzolatú özőnlenek körül, mintha nem is a valóság jelent volna meg, hanem egy álom-látvány, mely káprázatba ejti a szemet. Igazat mondott Berzsényi.

Jöjtek!
Es verjétek itt lakást,
Hol minden mosolyog, mint az aranyvilág.”

A veszprémi és zalai oldal óriás panorámája, a sötétzöld erdők és mezők, a messzire kifehérlő szőlőlakok és falvak, köztük a távol kékjében, a tihanyi apátság magas hegyormon álló kéttornyú temploma és zárdája, a csillogó víztükör, és mindennek, égnek, víznek, földnek isteni tökélyű színezése képtelenné tesz az ajkat az elragadtatás kifejezésére, hogy szinte jól esik Arany költeményére emlékezni, s utána mondhatni:

„Ott kéken a Zeuszakta domb,
Itt zölden a nyájas sziget,
Fölötte lomb, alatta lomb,
Árnyas berek, zengő liget.
Hullámmosott gazdag virány
Fehér juh- és tulokszereggel...
Minő kép ez!”

Ezen tündérszép vizparton, a Balaton felső végében, három nagy hegy alatt, tán az egész Balaton mentén a legkiecsőbb helyen fekszik Vörösbereány. Az egykori jezsuitazárda és templom magasan kiemelkedő alakjai messzire ellátszanak, s mintegy kijelölnek az ut irányát, feljőnek. Az ut Akaratjától egészen addig, mintegy másfél óra át, mindenütt a Balaton mellett, erdőn, szőlők közt, hegyeken, völgyeken, mezőkön vezet keresztül. E ropaut, több ezer holdnyi földterület, melyhez a Balaton egy része is tartozik, egykor a hatalmas jezsuita szerzet — most pedig, Mária Terezia 1773-iki rendelvénye folytán, a rend összes ingó és ingatlan birtokaiból előállott „tanulmányi alap” tulajdona. Közönségesen „vörösbereányi uradalom” név alatt említetik, s a tanulmányi alap rendeltetéséhez képest, több más birtokrészekkel (boroszlói, szegszárdi uradalmak) kizárólag a kath. oktatásügy czéljaira jövedelmez.

Kocsink épen a zárdá udvarán állt meg. A zárdá lakói (a derék Barcza-család) azon meleg és kitünő szívesseggel fogadtak, minőt csak egy zárdá lakótól várhatni. — Két heti itt tartózkodásom alatt alkalmam volt a zárdának és egykori szerzetes lakóinak történeti, hitéleti és birtokviszonyaival közelebbről megismerkedni, miben Saara József plebános ur, több fennlévő irrott emlékek közlésevel nem csakdly segítségemre volt.

A zárdá eredetileg a czieterczita-apácáké volt, kik azt már IV. Béla király idejében bírták, ha a hagyományok, hogy a szent falak közt Margit király-leány is hosszabb ideig tartózkodott, hinni lehet. A kegyes nénék innen Vársárhelyre (Veszprém megye) költöztek, zárdájukat a jezsuitáknak adván át, de hogy mikor, bizonyosan nem tudhatni. Annyi tény, hogy a zárdá, a hozzátartozó birtokokkal, 1646-ban az „Urbarium bonorum collegii Jaurinensis soc. Jssu, anno 1646” című urbéri jobbágyi rendkönyv világos tanúsága szerint, már mint a jezsuita-rend győri kollegiumának tulajdona jelenkezik. Valószínű, hogy az újitatos nénék kiköltözése ezen időközben történt meg. A latin és magyar nyelven írt könyvet hosszabb ideig lapozgatva, belőle ez uradalmi

javak történetéről sok érdekeset olvashatni. A helység 1646-ban Saara Berénynek hivatott, mely név a ref. templom egyik harangján is látható. A „Vörösbereány” nevezet, mit Fényes Elek „Magyarország statisztikája” című művében a falu vörösbereány talajától mond kölcsönözöttnek, e szerint későbbi eredetű. Az uradalom javait következő faluk és puszták tették.

Máma helység, a Balaton északi végén. Időközben, a török hadjáratok alatt végtép elpusztult, s jelenleg csak a helység sz. László tiszteletere emelt templomának romjai jelölik helyét.

Kessse helység, mely hrzzá közel ma is fennáll s Máma faluval együtt filialis volt Saara-Bereánynek. A Balaton járó „Kisfaludy” gőzös egykori kikötő-helye.

Sándor helység. Jelenleg nyoma sincs. A Balaton mellett kellett léteznie, mit onnan következtetheti, hogy lakosai bőjt idjén 3 nagy halat tartoztak a szerzetesek kiszolgáltatni. A török hadjáratok rohamá söpörhette el.

Az akadémiai palota szobrai: III. Mennységtan.
(Fénykép után.)

Balatonfőkajár egy része Lepsény és Akaratja közt. Jelenleg falu, de mint az „urbarium” vallja, a nép nyelvén akkor még város.

Padrag, a Bakony közepén. Most is fennáll, habár, mint az „urbarium” felhozza, az országos zavarok okozta önkényuralom századaiban, a gyakorlirablások és erőszakoskodások ezt is csaknem végkép megsemmisítették.

A veszprémbölggyi apátság, másképp Apácavölgy, Veszprémhez közel. Valamikor a czieterczita nőszerezet tulajdona, melynek itt zárdája is volt. E nőpátyagot még szent István király alapította; s nagyobb vagyonnal és sok kiváltsággal bírt, miket a későbbi királyok nemcsak megerősítettek, hanem időnkint ki is terjesztettek. A nagy és hirneves zárdát a magyar királyok gyakran meglátogatták, s benne örömet időztek. Margit királyi hölgy huzamosan lakott falai közt, s a veszprémi püspöki levéltárban feltalált, s Eszterházy Imre veszprémi püspök és esztergomi érsek által közölt adatok szerint itt is temetett volna

el. A zárdának jelenleg csak romjai vannak. — Nagykitérésű javai közül a menyeket, pusztán, mely ma is így nevezetik, a juthasi rész-birtokot, melyet Juthasi Apollonia, Beledi Péter özvegye 1436-ban hagyományozott az apátságának, a vámosi 10 curialis sessiót, mely birtokról a jezsuitarend által kötött árendális szerződés ma is fenn van, — elég megemlítem.

A szent Jakabról nevezett leben-szent miklósi apátság Győr megyében. Ez azonban csak jog szerint illette a rendet, mert mint az „urbarium” megjegyzi, az idők mostohaasága miatt tetteges birtokbavétele elmaradt.

Akaratja pusztá, a Balaton partján. Nevezetes ama messzire ellátszó szilfáról, melytől, mint irányponttól, a Balaton vizének Veszprém megyéhez tartozó része méretik.

A „jóvedelmi napló” ezenfelül nagymennyiségű tőkepenzről tesz említést, mely különböző helyeken, mint Eszterházy grófnaknál, köztök magánál Eszterházy Mihály nádornál, a bécsi banknál stb. elhelyezve, a rend jövedelmeit nem kis mértékben emelte.

Mind e javak az 1773. évi országfjedelmi határozomány folytán, addigi uraiktól elvétevé, a kir. kincstár kezelése alá adtak. Ugyanez történt a jezsuiták másutt talált javaiával. Mária Teréziának, az ország összes politikai, socialis, és szellemi érdekeit átfogó, s reformálni törekvő kormánya, a hazai nevelésügyet e rendelettel lényegesen átalakította. A köznevelési intézetek, a nagyszombati egyetemmel, nagyobb részt a jezsuiták kezében voltak, kik, mint tudva van, összesen 18 ugynevezett kollegiumot, 19 residentiát és 11 misioházaat bírtak a magyar korona területén, s számos gimnáziumot, papnövelde, világi convictust láttak el tanárokkal. De tanulmányi rendszerek és tanítási módok nem felelt meg a közhajtatásnak, mit eléggé igarol többek közt a történelem előadási módszere, melyből a népek élete teljesen háttérbe szorítottatott, míg a szabadságra törekvés, az alkotmányos jogok védelme rut lázadásnak, az a mellett küzdő honfiak pedig büntetést érdemlő gonosztevőknek bélyegzetettek. Ez számos panaszra, utóbb közéletlenségre vezetett, míg nem a tanügyben új rend állapítottatván meg s tanszékeik piaristákkal, benzékekkel és világiakkal töltetvén be, eltöröltetésök kimondatott. Ekkép az 1687: 20. t. czikk, melynek erejénél fogva a nevelésügy s a kath. vallás terjesztése körül szerzett korábbi érdemek tekintetéből az országba újra behozattak, hatályát vesztette.

Vörösbereányi házuk központja volt egy egész vidék lelki vezérletének, miről a most is meglévő s 1749. évtől vezetett „anyakönyv” eléggé tanuskodik. Ebben a helység már Vörösbereány néven fordul elő, s anyae gyháza volt Máma és Kessse helységeken kívül Szent-Király-Szabadjának is (most már a két utóbbi önálló parochia), miből következtetileg a jezsuitarend itteni működési köre, a hittanítási és szenteség-kiszolgáltatási, valamint a lelkeszetből folyó egyéb egyházi teendőknél kívül másban alig határozódott. Első lelkipásztorul Csepela József jezsuita emlitetik. Az anyakönyv a rend feloszlásáig, 1777-ig vezetett, mely végzettes évbén Hatos István, Csima Antal, Buffler Gáspár, Lőcsei Márton, Josa István és Griener Döme rendtársak valának a ház lakói, egy-szersmind annak legutolsó jezsuita lakosai. Közülök csak Hatos István maradt meg mint adminisztrator, a plebánia további ellátására s igazgatására.

A templom újkori építmény, a 1779-ben szenteltetett föl. Csinos freskói Buffler Gáspár művei. Fenntartása körül Saara József jelenlegi plebános ur sok buzgalmat fejt ki, miáltal a szép építmény csinban, tökélyben évről évre nyer. A templom építésével egy időben a zárdá nagybirtása is kiegészítésre került, de a mű, a közbejött feloszlás miatt befejezetlenül maradt, minek következtében az udvar utcazi részét, a tervezett emeletes lakhelyét, ma is csak a régi kőfal zárja be.

A helység földesura, mint fölebb mondatott, a „tanulmányi alap,” egyházi védura is ennél fogva az.

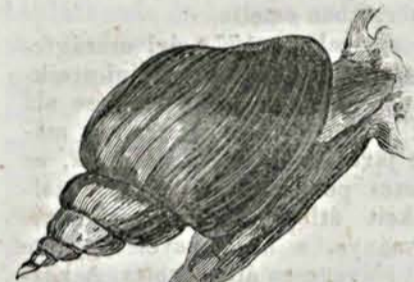
Az uradalmi javak gazdasági igazgatása

kinestárilag történik, rendszerint haszonbérbe bocsátás által. Mostani bérletük b. Fiath Ferencz ur, kinek magas képzettségéről tanuskodó szellemű társasága Vörösbéryben töltött óráim legszebbjei közé tartozik. *Dalmady Győző.*

Képek az állateletről.

A hanyász.

Nem akarom a szives olvasót sokáig tétovában hagyni a felett, a miről a következő sorok szólnak, s azért felvilágításul mindenekelőtt megmondom, hogy a hanyász egy nagyon is közönséges állat, mert nem más, mint a *csigák* egy fajtája, melyet közneven *iszapcsigának*, tudományos néven pedig *posványos hanyásznak* neveznek. (Limneus stagnalis.) (1. sz. rajz.) — Ne gondoljasson ki, hogy tudományos leírásokban némely járattalanabb vagy épen ismeretlen kifejezést csupa tud-

1. sz.

kosságból használnak az írók; ez csak azért történik, mivel minden tudománynak, valamint minden iparágak, minden egyes művészetnek némely sajátosság, de épen csak saját kifejezése, azaz *műszava* van. Ezen műszavakat kikerülni nem lehet, mert minden egyes szakmában számtalan oly tárgy fordul elő, melyek nem tartoznak a közönséges élet köréhez, és melyeknek értelmét csak hosszabb körülírás által lehet közönségesen érthetővé tenni. A szakfélék tehát minden, szakmájukba vágó egyes tárgynak, melynek a közéletben alkalmas elnevezése nem volt, új és rövid nevet adtak, melynek körülírt értelmét a kezdő, tanulmányozásának elején, iparkodik sajátjává tenni. Ezáltal minden szakmába vágó fogalom vagy tárgynak sajátlagos kifejezése levén, a tudománynak előadásában ezen műszavak, a velők kapcsolatban levő értelem röviden eszközök, s nem szükséges a hosszú körülírások által az elmét a felfogásban és az emlékezetet a tanulásban hiába fáradsztani. Hogy a közéletben a finomabb társalgásnak is saját műszótára van, tapasztalásból tudjuk, mert megtörtént már, hogy némely, különben hírneves szaktudós, vagy is inkább szobatudós, valamely válogatottabb körben vajmi balul tudta magát kifejezni, s ezt aztán a kiképzett udvaroncok nem állják ügyetlenségnek vagy épen tudatlanságnak elnevezni. A hanyász, melyről szólanunk akarunk, szintén műszó, melynek hosszú körülírása következő: *hanyászi édesvízi-csiga*. Elképzelheti most a szives olvasó, milyen hosszadalmas, elmét és emlékezetet terhelő volna, ha a következő leírásban a hanyász-szó helyett mindenkor a fennidézett hosszú körülírás ismételtetnék.

A természettudományi leírásokban egy másik nehézség is fordul elő, és ez a latin nevek sokasága, mely persze a laikus olvasót bosszantja. De ezen idegen elnevezéseket, melyek a latin és görög nyelvből alkotottak, és melyek által a holt nyelvek örök időkre fennmaradandnak, szintén nem lehet elmulasztani. A nyájas olvasó azt fogja ellenvenni: ha már a magyar műszavak ismerete szükséges, ám fordítottassan a latin nevek is magyarra. Azonban, ha az egyes állati vagy növényi szervek és némely közönséges, vagy honi állatok, vagy növények latin neveit magyarra fordítjuk is, ezt a termé-

szet összes teremtményeivel tenni lehetetlen volna, de más részt haláttalan, sőt káros munka lenne. Úgy is csak a szerves lények rendszeres (systematicus) elnevezési jeleit tehetnek deák nyelven, de ez aztán valóban elkerülhetetlen szükségesség. A szives olvasó ezt azonnal át fogja látni, ha meggondolja, hogy az eddig meghatározott és megnevezett növény-fajták száma több, mint 80,000, a rovaroké pedig több 70,000-nél. Minden egyes növénynek, minden rovarnak, és így minden többi állatnak két rendszeres latin neve van, az első a nemet, a második a fajtát jelezvén. Például: *Prunula veris*, *Iris hungarica*, *Limneus stagnalis* stb. Mennyi munkába kerülne most, ezen roppant mennyiségű deák neveket mind-magyarra fordítani? Ezt kellene minden más művelt nemzetnek is a maga nyelvvel tennie. De ezt nem teszik, mert ha az angolok, francziák, németek vagy a magyarok, saját honukban vagy más világrészekben p. o. ötven vagy száz új nemű vagy fajtájú növényt vagy állatot fedeznének fel, s minden nemzet csak a maga nyelvén adna nekik új elnevezéseket, ezen felfedezések elszigetelten állának és a többiek hasznát nem vehetnék, mi által nagy hiány és zavar okozatnék, mert csak nem lehet a tudomány emberére, ki ugysis a véghetetlen új felfedezések halmazától szinte agyon nyomatik, ráronni, hogy a világ minden nyelvét értsen, és minden műszavait képes legyen értelmezni. A bevett szokás tehát, minden rendszeres neveket diákul lajstromozni, nagy előnyökkel bír, mert bárhol a világon fedeztessék fel valamely új növény, ásvány vagy állat, az latin elnevezést kap, mely által világpolgárrá válik, és minden nemzetbeli szakember azt saját nyelvbe beszövi. A természettudománynak cosmopolitának kell lennie, mert különben a haladás benne valószínűségig csigapostán járna. Minden országban vagy vidékben a legközönségesebb természetű dolgok ugysis nyertek az ott lakó nép által használt nemzeti elnevezéseket, de ha akármely mindennapos állatról a növényről egy más művelt nemzetbeli munkában akarunk felvilágosítást vagy bővebb oktatást keresni, azt ugyancsak latin elnevezése után találjuk meg, akár a német, akár a franczia, angol vagy olasz literatúrában. Ne erőltessük tehát magunkat tulságosan, minden deák elnevezés magyarosításában, vagy ha magyar nevet adunk is valamely állatnak, latin elnevezését el ne hanyagoljuk, mert ezen tekintetben a *purismus* valószínűleg nemzeti bünné fajulhat, s fajunknak a természet tudományokban való haladást módfelett megnehezítené.

De térjünk vissza a hanyászhoz, melynek itt először kifejlődését a petében, másodszer a kifejlött állat leírását adandjuk. Az állat élet kifejlődésében ugyanis két korszakot kell megkülönböztetnünk.

Az első a magzatsára (embryo) kifejlődését foglalja magában, a megfogamzás perczétől fogva az állat születéséig, az az: ama korszakot, melyben a magzat, a külvilágban, önállóan, t. i. az anya testének közvetlen hozzájárulása nélkül meg nem élhet, és ez az ugynevezett ébrényélet, vagy ébrényi korszak; a második kifejlődési korszakot a magzatsára megszületésétől fogva annak teljes kötöttéig vagy értségeig számítjuk, a midőn az állat önállóan kezd élni anyjának csak réha közvetett hozzájárulásával, különben csak a külvilágtól vevén táplálékát és egyáltalában lételének fenntartására szolgáló minden egyéb kellekeket. Az elevent szülő állatoknál a magzatsára vagy ébrényi kifejlődése az anya testében történik, a tojó vagy tojást rakó állatoknál

pedig az a tojásban megy végre, midőn ez kiköltetik. A legtöbb tojáshej homályos és át nem látszó levén, a magzatsára fokozott kifejlődését csak úgy észlelhetjük, ha azt összetörjük, mi által az ébrény tovább élni megszűnik s kifejlődése megakad. Így kell cselekednünk, ha p. a csirke-ébrény kifejlődését akarjuk tanulmányozni. Itt a kiköltés alatt álló tojásokból naponként legalább egyet fel kell törni, hogy a kifejlődés fokozott növekedését láthassuk, ezt a hanyász-petéekkel nem szükséges tennünk, a mint ezt mindjárt alább látandjuk. A hanyász magzatsárája kifejlődését, mint igen érdekes észleletet, igen könnyen és pedig tulajdon szobánkban, a legnagyobb kényelemmel eszközölhetjük.

E végre april hóban, vagy május elején, kísértünk a legközelebbi tóhoz. Nem szükséges, hogy ez valamely jelentékeny tó legyen, mint a Balaton vagy Fertő-tava, elég egy közönséges kis tavacska, mocsár vagy mélyebb árok, melyben a víz nem szikkad ki egészen. Ily helyen több nemű és fajtájú vízi-csigákat fogunk látni, egy lepke-hálóval fogunk ki kettőt vagy hármat a legnagyobbakból, mert ez a mi hanyásznunk, melyre, az ide mellélt rajzból, hamar ráismerhetünk. Ezeket haza-jöttünkör egy, gyümölcs befőzőtneknek szelgáló, széles szájú, nagy üvegbe tesszük, melyet friss kutyvél megtöltünk. A ki egy Aquarium készítéséhez ért, ebben is megfigyelheti a hanyászpete kiköltését, s az nem lesz kénytelen oly gyakran a vizet az üvegben megújítani. De a ki ezzel nem akar belföldni, szintén jobban cselekszik, mert levonva azon fáradságot, hogy a vizet minden 2-3 nap megújítja, tisztábban és nyugodtabban figyelhet, nem szorakozódhatván más mellékes tárgyak által. Az üveget a folyókkal, kik, ha naponként egy-néhány zsemlye-morzszával ostayál jól tartjuk, fogságuk végett mitsem törődnek, az ablak közelé tesszük, oly helyre, honnan valaki könnyen le ne üsse, sem sokat ne zavarja, és a hol kényelmesen hozzáférhessünk, hogy az esendőségeket világon láthassuk, s megfigyelhessük. Nem kerül sok időbe, és a hanyász petéit, gyöngyörök gyanánt porondképen, átlátszó enykebe burkolva, az üveg oldalához ragasztja. (2. sz. rajz.) A szabadban egész nyáron át ta-

2. sz.

lálhatunk ilyen petéket vízi növények oldalaira vagy a víz tükörén tapadó levelek alsó felére rakva. Ezen peték, vagyis csigatojások, nyákos burkolatjukkal együtt, tökéletesen átlátszó s így az üveg falán át kényelmesen és tisztán észlelhetjük a bennök csakhamar bekövetkezendő változásokat, az az, a hanyász-tojás kiköltését, melyet maga, a víznek természetesen, nyári hőmérséke kieszközöl. A 3. sz. rajzban egy egyes petét, egy kissé megnagyobbított alakban rajzolva látunk. A tojáshej, valamint bennéke, a fehérnye, tökéletesen átlátszó s ilyen is marad a hanyász tökéletes kifejlődéséig. — A pete egyik végén egy kis sötétebb pontot, a *csir-foltot* veszszük észre, melyet minden egyes petében szabad szemmel is ki lehet venni, de nagyító üvegen át ezt egy kis sejtcsoporthoz ismerjük fel, (n. 4. sz. rajz). Mindössze alig 4-5 sejt, s még is ezek képezik a jövőde hanyásznak első élő csiráját.

(Folytatás következik.)

Felfordult világ.

No én ugyan életemben sem láttam ily szomorú ószt, mint az idej: tessék csak elképzelni, mit látam a Hegyalján, — uramfia, földből ássák a szőlőt! — Hát az csak ugy van, hogy a legnevesebb fajú törzések nem sajnálták sok helyen kiirtani, — „mert — ugymond — nem fizeti ki magát; ültetünk helyette *krumplit*, — s most a szőlőhegyeken ezt ássák a földből.

Aztán eddig még mindig azt hallottam, hogy a fenyőtomb télen is zöld. Rut rágalom! saját szememmel láttam, hogy nyáron is lehet piros. Felfordult a világ! Gömör felső részén van egy híres erdőhegy, a Hradek; gyönyörű szál fenyvek termettek rajja. Ezen hegy déli része egyszer csak elkezd fonyadni, száradni, mint valami szerencsétlen szerelmes, — s ide zöld színe egyszer csak fakópirossá változik, — épen megfordítva, mint a szerencsétlen szerelmes, mert az pirosból lesz zöld. Az erdő megvizsgálására komissziót küldtek ki, s ez azon jelentéssel tért vissza, hogy bizony a fák tömredék apró lyukacskaival vannak keresztül-kasul furogatva, — szóval, belekapott a szű, s ha idejkorán elejét nem veszik a bajnak, a felvidéki fenyveseket nagy veszély fenyegeti. De miként? ez a kérdés. Egy praktikus erdősz következő javaslatot tett: először tapasztalt tünneményt ugyan, hogy a szű eleven fákot rongáljon; de tény, hogy száraz fába előbb beveszi magát. Jó lesz tehát helyszínről néhány szál fát levágnatni, — a szű bizonyosan e levágot s megszáradt sudarakba gyűl össze, — s akkor e fákot el kell égetni. Kipusztul-e teljesen az eljárás által a szű? ez kérdés, — de hogy megritkul, az bizonyos.

A szilicezi barlangról az volt a hit, hogy míg nyáron boltzatáról jégcsapok függnek, addig télen a barlang torkolata körül a legüdőbb növényzet virít. Hogy nyáron jég van a barlangban, az áll, — de hogy télen a hőmérséklet magasabb legyen, s hitet ugyancsak megfizette egy vállalkozó porosz serfőző. O ugyani: serfőző házat építtetett s a barlangot kibérelta sörpinczének. De mily nagy lett ámulata, a mint egy szép decemberi reggelen látja, hogy kétszáz akó söre gyönyörűen lerázza magáról a szű faköpenyt, s képezett magának más hordót — jégből! A dolog tehát itt is felfordult, nyáron a hőmérséklet 0 és —2 közt változik, de télen gyakran a —8 at is eléri.

Palaöczön az aggtelki evangélikus szöszök javára komédiát játszottak, — de belevegült a fátum s tragédiát csinált belőle. A műkedvelők egyike, egy 19 éves ifjú, az előadás utáni reggelen szíven lötte magát. Szegény apa, ugyan busásan fizette meg a belépti díját.

Rozsnyón most is áll még a kocorma, hol tizenhat évvel ezelőtt egy utas szállott meg. Sápadt, barna gyerek volt, tizes szemmel, borzas hajjal, — de nem ez tette őt feltűnővé, hanem a sujtásos zeke és csizmaszárbába húzott magyar nadrág, — mi a pantallonok és frakkok e korszakban ritka madár volt. Az ifjú megpihenni szállt meg, s a kocsmáro-né — művelt nő, könyvtára is volt „szobája ablakán” — csak sűrűg, csak forog a vendég körül s néha-néha kémlelőpillantásokat vet feléje. — Az ifjú már gonoszat kezdte gyanítani, s odafordul a piro-pozsgás aplárhoz:

— Ej, ifjasszony, tán tetszem magának, mi?
— Nem — vagy aka-om mondani, igen, — hát csak, jaj Istenem, — talán meg is sértem, — az ur nem Petőfi?
— Hát honnan ismer engem, babám?
— Hát csakugyan az — ujjongott a menyecske — há, uram teremtmén, én ne ismerem? persze hogy ismerem, — jaj hová legyek! e szerencse, — ismerem e? ismerem hát, — hiszen itt függ az arczképe.

Az arczkép csakugyan ott függött egy Genováva alatt.

— Ejnye no, sohasem hittem volna! de még azt kérdeni, hogy ismerem e? én ne ismerem azt, a ki e szép verset írta — s itt komikus pátosszal kezdte szavalni:

„Hazádnak rendületlenül
Légy hive, oh magyar!”

Szegény Petőfi, sokkal jobban esett szívének ez színter öröm, semhogy a jámbor asszonyt felvilágosította volna abbéli csalódása felől, hogy hiszen ezt nem ő, hanem Vörösmarty írta. (Azután ez az ember nem is volt Petőfi, hanem bizonyosan más valaki. Szerk.)

Van néha a viszában is olyan valami, a mi inkább másra, mint nevére bír.

Felfordult világ! Találkoztam egy alföldi becsületes emberrel, a ki nagy óvakodva félrehitt egy pár szóra.

— Ugy-e, uram, csak szorgalmatos nép ez a tót, instálom?

— Már miért? kérdöm nagy szemeket meresztve.

— No hát, csak nagy munkába kerülhetett, míg ezeket a hegyeket összehordták.

Nem tudom meggyőződésből, vagy köteke-désből szölte-e így, — de az észjárás hasonló ahhoz, mint mikor a tót paraszt lement az alföldre s nagyban csodálkozott a kövek hiányán, — „ugyan mi veri itt ki a kasza élit?”

A mi egynek mindennapi, az másnak csoda. E szabály áll mindenütt, nemcsak nálunk. A sz. Ilona szigeti lakos Európában nem tudja, hova bujjék rémületében, ha mennydörög, — nekünk megfoghatatlan a sarkvidéki nap. — Chartum lakói Nubiában az által vélik legmélyebb tisztelőtük kifejezhetni, hogy tisztelőtük tárgyait, az emberket, olárokat stb. leköpiék. A török víz-szintes irányban rázza a fejt, ha ezt akarja kifejezni „igen,” s bologat, ha tagad. A művelt franczia az északi sarkot nevezi délinek s megfordítja, — a chinaiak az ördögöt félhének fe-tük, — a beduin a nap égető sugarai ellen nehéz sűrű ruhába burkolózik, — Ferrauiban az ablakokat háromszögűre vágják, az algériai nyáron forró fürdőket használnak, — a szémi népek jobbról balról ülnek, a chinaiak felülről lefelé. — Mi üdvözlöket s bucauzások egymás kezét szorítjuk meg, — az ausztraliaiak egymás orrát.

Egy nép a másik előtt torzképként tűnik elő, — s mégis az ellentét nem egyeb — mint elentete: hasonlóság.

De már ez nem hírlapi czikkbe, hanem a philosophiába vág.

Az egészről csak az a morál, hogy mikor jön már az az idő, a mely a jelennek ellentéte legyen? mert az mindnyájunkra nézve csak kedvezőbb lehetne.

T-s K.

A tyuktenyésztés korszaka.

Tudjuk, hogy legújabb időben nagy gondot fordítanak az idegen állatok meghonosítására. A kezdetet a szárnyasállatok meghonosítása. A tyuktenyésztés képezte, mely ezelőtt nagyon alárendelt mellékfoglalkozást képezett a gazdaságban. Ha távol állunk is a nemei lelkű IV. Henrik francia király azon kívánatának teljesülésétől, hogy minden embernek legálabb vasárnapon tyuk legyen a fazekában: mégis a tyuk az Océánon innen fekvő különböző országokban, valamint Angol és Franciaországban is a nép élelmézésénél nem jelentéktelen szerepet játszik. Névsz rint pedig a tojás nem jelentéktelen kivitel czikket képez.

Az acclimatizatio a tyukoknál oly nagyüzert mérvben kezdett üzeni, hogy tyukudvaraink kevés esztend alatt a sok bevándorolt idegen tyukok által egészen megváltozott kinézetet nyertek. Fájdalom azonban, a régi közmondás: „A fenségesből (az észszerűtől) a neveltségig csak egy kis lépés van, — itt is érvényre emelte magát. Mert az ismeretes tulajánlázott fogva egy szenvedély sem nyert oly általános elterjedést, mint legújabbban a tyukláz, vagy mint Grodeck mondja, a *Poultry-mánia*, az eszelőség ez n új alakja, mely egyformán uralomra vergődött mind az ó, mind az új világban.” Tetőpontját a tyukláz Angolországban és Északamerikában érte el, 1852-ben és 1855-ben. Itt valódi mesés árak fizettek az idegen tyukokért. Londonban 1856-ban egy pár cochinchinatyukért 320—1436 forintot fizettek. Egy kis csirke ára, mely a tojásból csak néhány óra előtt bujt ki, 10 forint volt; fél tuczt 14 napos csirke ára 128 forint, egy fiatal kakas és két tyuk ára 342 forint volt. Egy tyukretrecz, melyben 110 cochinchinatyuk volt, Londonban 1852-ben nyilvános átvérés útján eladott és 3658 forint vételár jött be érte. Ezen eladásnál egy tyuk átlagos ára 33¹/₂ forintot, legmagasabb ára pedig 213¹/₂ forintot tett. Egy másik átvérés alkalmával egy másik auctióért, mely 200 darab tyukból állott, 6993 forint jött be. Itt tehát egy tyuk átmérő ára közel 35 forintot tett; holott a legmagasabb ár 120 forintnál nem rugott többre.

Nemcsak a cochinchina, hanem a másfajta tyukok is mesés árakon keltek el. Így például egy pár Dorkingseze tyukért (egy kakas és egy tyuk) 85—107 forintot; és egy pár nagyon

fiatal Shebrigh-Bantams-tyukért 267 forintot fizettek.

Jonathan testvér ép úgy hánya a dollárokat, mint John Bull a font sterlingeket. Bostonban 1852-ben egy szárnyasállat-kiállításban három cochinchinatyukért 213¹/₂ frtot, egy pár szürke Chittegongyért 108 frtot, két Cantonytyukért 171 frtot, három szürke nagyon fiatal Shangaisirkeért 170 frtot, hat fehér nagyon fiatal Shangaisirkeért 91 frtot, három fehér Shangaityukért 140 frtot fizettek. Massachusettsben 1855-ben egy két éves chinai kakas egy tyukkal együtt 214 frton kelt el. Különbön egy pár valódi chinai tyuk ára 22—54 ft. volt. Rurnhamnak a híres bostoni tyukkereskedőnek, 1853-ban egy üzlet 49,163 forintot jövedelmezett. Egyetlenegy szállítást, Louisianába, 4766 frtot vett be.

Dr. B. L.

Egyveleg.

** (Római szokás.) Rómában a csendörök egy tolvajbandát fogtak el éjjel. Mikor a foglyokat megszámolták, kiszűlt, hogy számszerint tizenhárom vannak. Az emberségéből jámbor zsandárok tehát, nehogy a tizenhárom szám valami szerencsétlenséget hozzon a fejükre, a tizenhármadikat szabadon eresztették.

** (Zavar a bécsi izraeliták imaházában.) Az izraelitákban a bécsi „Sperl” helyiségében levő ideiglenes imaházában f. h. 10-kén az engedesteli ünnepekre sokan valának egybegyűlve. Az esti ima kezdetével egy nő elájult és egy másik vizért kiáltott, e kiáltás azonban rosszul meggyaraztatván, a következő pillanatban tűzi lármá kerekedett, és a jelen voltak apraja nagyja a kijárási felé nyomult. A nők kiáltottak, a gyermekek sirtak, néhányan el is ájultak. Iszonyu zavar kerekedett. Csak a három jelen volt biztos erél és közbe lépésének lehet köszönni, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt. A hőjéles miatt már különben is elgyőngyült ájult nők száma 16 ra ment. Az isteniszolgálato: csak két óra elteltével lehetett folytatni.

** (Vberbogatvasantarány.) Ez a neve az új indus bálványának, melyről az indusok azt hiszik, hogy 1866-ban minden indus császára lesz s a Hindu-tant ismét helyreállítja. Az angoloknak szabad választásukra bizatik, hogy vagy hagyják el az országot, vagy áldozzák fel életüket az új bálványának. Hanem az angolok alkalmasint megfontolják a dolgot.

— (Egy ló ritka hűsége.) Egy franczia huzár 1809-ben a Duna mellett folytatott ütközetben egy puskaagolyó által megölve, lova lábaihoz fordult le. A nemes állat azon véleményben levén, hogy ura alszik, nyugottan mellette maradt, és ugylátszott, mintha álma felett vízszintesen akarna annak, ki őt annyit szeretette és gondlál ápolta. Ha más huszárközlekedtet feléje, hogy a gazda nélkül maradt lovat birtokukba vegyék, azokat kiméltlenül rugta és harapta, és semmi módon nem engedte, hogy ura hullája mellől elvezessék. Egyik katona, ki a dühösséggel ingerelt állattól egy érzékeny rugást kapott, épen kardjával akarta azt jól elpáholni, a mint Napoleon császár véletlenül ott terem. Az eseményeket elbeszélvén magának, csudálko ással hallá, hogy a hű állat semmi módon sem bírható arra, hogy urát elhagyja. Napoleon megparancsolá a huszárnak, hogy a lovat békében hagyja, és a közfelfókó őrség sergeantjának rendeltet adott, hogy gondokodjék róla, hogy a ló háborítatlan maradjon, s neki e ritka esemény kimenteléről mindenben pontos jelentést tgyen. A jelentés, mely már a következő reggel megtörtént, szőlől szóra így hangzik: „A ló az éjet ura mellett töltötte. Midőn a nap épen feljött, ismételt izben láttuk, hogy az állat urát megkerüli, és azt tetőtől talpig szagolgatja. Ezáltal valószínűleg ura haláláról akart meggyőződni; mert miután a szegény pára mint tyuk ár 342 forint volt, és egy fiatal kakas és két tyuk ára 342 forint volt. Egy tyukretrecz, melyben 110 cochinchinatyuk volt, Londonban 1852-ben nyilvános átvérés útján eladott és 3658 forint vételár jött be érte. Ezen eladásnál egy tyuk átlagos ára 33¹/₂ forintot, legmagasabb ára pedig 213¹/₂ forintot tett. Egy másik átvérés alkalmával egy másik auctióért, mely 200 darab tyukból állott, 6993 forint jött be. Itt tehát egy tyuk átmérő ára közel 35 forintot tett; holott a legmagasabb ár 120 forintnál nem rugott többre.

Nemcsak a cochinchina, hanem a másfajta tyukok is mesés árakon keltek el. Így például egy pár Dorkingseze tyukért (egy kakas és egy tyuk) 85—107 forintot; és egy pár nagyon

HIRDETÉSEK.

MOLL SEIDLITZ PORA

MOLL A. Védjegye

A katulyak az itt leltak és hivatalosan leltet vő-lyegyeket vannak ellátva.

Külföldre jutatomenték-pórszóló a párisi világiállításon 1888-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „gölyához“ czimzett gyógyszer-tár Bécsben.

OVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adatnak el, melyek saját utasítványaimmal szoró azonosak és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így küllakura névze gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők. — minél fogva azon észrevétellel övök mindenkit ezen hamisítványok megvételétől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatula, valamint azadagok papirjai hivatalosan lefényemeyeztetted védmakkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok randkivüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhata lenni az első helyet foglalják el: — mint azt sok eser, a nagy osászár, bírodalom minden részéből körülé a keszímknél levő háziarok a legértelemesebben tanúsítják, hogy a porok részét szorulásoknál, emésztetelenségnél és gyomorhővönél, továbbá gőresék veses- és ideges bajokban, szívdobogásban, idegesség okta főfájással, vér-tódufájással, csúszos fogfájda-donnal, végül hysteriara, bükorra és huzamos hanyasra hajlamlán stb., a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártóbb gyógyha- zati eredményesték. — Az ez értelemben igenis kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran alopathikus és hydropathikus gyógmód eredménytelenül kimerítették, és egyszerű házi szerhez folyamodtak, és ebben roagatt egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer megleték. — Ez elismerő- ratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, a m munkások, tanítók kereskedők, iparosok, művészek, mezei- gardák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszeresek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviseltek, kiknek ezelőtt még a leghírhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségük csupán csak a Seidlitz- poroknak rendes hasnátala által állítottat helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt.
STEINBACH JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégial Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva védmakkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytani megvizsgálatik és orinppakkal elást üvegben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályos májhalzsirolaj a Dorsch-bálnak legdonsabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalán semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtatott. — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjobb gyógyszer a mell- és tüd-bajokban, serophulus és rachitis, kőszvény és csúz, idült borkötés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch“, Tuchlauben 792 (5-50)

A felsőbb helyen engedélyezett, s hatósági ellenőrködés alatt álló s kezességgel ellátott

ingóságok raktárában,

bármikor készpénzbeli előlegezések adatnak, az ott lerakott természetnyekre, portékákra, iparági czikkekre, arany- és ezüst-tárgyakra s érték-papirokra stb.

Közelebbi tudósítást ad a hivatal Pesten, váci-utca 1-ső szám alatt, 1-ső emelet.

Levélbeli felszólítások bérmentve ké- retnek. 888 (1-3)

Birka-eladás.

Veszprémhez fél órányira, Vámoson, 225 darab tartani való fiatal ürű és anyabirka szabad kőből eladandó. Érte- kezhetni lehet levél útján is Kerkapoly Eleknel helyben. 887 (1)

Hirdetmény.

Alulírott bátorodik a honi gazdaközön- ségnek kegyelmébe ajánlani váci-ut 51-ik szám alatt felállított

GÉPGYÁRAT,

számos évig tartó külföldön utazásaiban szerzett tapasztalati elismerésénél fogva vállalkozhatik a gépészet körébe tartozó minden művek szerkesztésére, de kivált a gőz- és malmalmok egyszerűsítésére és építésére. Elvállal mindennemű gépek és tárgyak a lehető legtekélyeseb kijavítását, a miért is pártfogásért esedékes, teljes tisztelettel marad 886 (2-2)

Havas Sándor, gépész, váci-ut 51-ik szám alatt.

Nevelőné kerestetik

két 8 és 10 éves protestáns leányka mellé, a szokásos tantárgyakon kívül megkíván- tatik tőle a német és francia nyelvköny- vi jártasság. Fizetése — teljes ellátáson kívül — 250 ft. a. é. egy évre. Bővebb felvilágo- sítást ad Tápió-Szelecz (Pestmegye) 822 (3-3)

Melezer Gyula, evang. lelkész.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám ala't) megjelent, s minden könyvtár- és könyvkötőnél kapható:

Magyar gazdasszonyok naptáar.

Hasznos évkönyv gazdasszonyok és leendő gazdasszonyok számára.

Sokféle érdekes és mulattató olvasmányval ellátva.

Damjanich Jánosné arczképevel.

MEDVE IMRE.

Ara füzve 80 krajczár ausztriai érték.

TARTALOM.

A felsőcs Uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellemzés. — Naptár. Bélyegekről. — Bevezetés. — Damjanich János övegye. — A magyar gazdasszonyok egylete és működése 1864-ben. — A budapesti jötekmények. — A nők társadalmi hivatása. — A nő a házában. — A nőnevelésről általában. — Hasznos házi- győzetek a gazdaság és élet köréből. — Kertészet. — Konyhakert. — Virágos kert. — Szobakert. — Halotti kert. — Kamara. — Tejes- pince. — A rendszerető gazdasszony. — A jó eseléd megbeszél- lendő. — A gazdasszony mint orvos. — Hasznos tudnivalók. — Piperetár. — Mulattató rész. — Jeles nők mondatai. — A fecse- fészek (elbeszélés). — Kedverítő adomák. — Mi hir otthon? — Mükedvelők. — Kis botlás. — Az elveszett cibék. — A köszén- banya-munkásnő. Saroltától — Fiamnak. Arany Jánostól. — Koldus hagyomány. — R. K. barátimnak. Gr. Vass Ottiliától. — Király szerelme (románec). — Országos vásárkor a magyar szent korona birtokain. — Naptári értesítés. — Kamatszámítás újpezbén. — C-életbét, arendát mutató tábla.

Régi pénzeket

és mindennemű régiségeket, drágakövet, gyöngyöt, szineskővet, aranyt, ezüst- töt, asványokat vesz és cserél a legmagasb áron 820 (4-4)

Régiségek és természetiek

irodája.

Dorotya-utca 11-ik sz. a. Pesten, a Lloydnak átellenében,

hol egy nagy választék raktár mindennemű régiségek, régi pénzek, gombok, övek és mentekötők a legolcsóbb áron, ugy- szintén egy nagy raktár asványok, lep- kek, bogarak, madárbrók, tojások, üvegszemek is találhatók.

Hirdetmény. (3-3)

Turkeve városnak az eszei alapítványi pusztá IV-ik rátáján kazlakba rakva, mint- egy 300 szekér szénája van eladó. Venni szándékozók felhivatnak, hogy folyó év no- vember 1-ső napjáig alkutétel végett jelen- sék magukat a turkevi főbírói hivatalnál.

A t. cz. nagyobb földbirtokos uraknak.

Egy csehszarmazású üvegyáros, ki az üvegyipar minden ágában évek hosszú során kellő tapasztalásokat szerzett, s ki több év óta Csehország egyik legnagyobb s legrégebb üvegyárában mint igazgató működik, s Magyarországgal s azzal határos tartományokkal a legelőkelőbb üzlet-összeköttetésben áll, — óhajtaná Magyar- vagy Erdélyország gazdag erdős vidékén, vagy az illető birtokos ur számára, mint felelős igazgató, vagy saját számadására, mint haszonbérlo biz- tosíték mell-ét, egy üvegyárat telepíteni, s azt a legkitünőbb hivatalnokokkal s munkáserekekkel ellátani.

Az a vállalkozó egyszerűsind a generátor-gépekemének építésében is jártaas. Mindazon uraknak, kiknek fájuk legmagasb értékesítése szükükön fokszik, vagy mindazon üvegyárosoknak, kik nem nagy nyereséggel üzük telepítvényeiket, bővebb felvilágosítás a legnagyobb készséggel adatik s biztosíték nyujtatik.

E tárgyi bérmentes leveleket „Glasfabrik“ czim alatt elfogad e lapok kiadó- hivatala Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt. 799 (5-8)

Dr. Pattison-féle köszvény-gyapot,

gyógy- és óvszer a köszvények s csúszos bántalmak minden nemei, ugymint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájás, fej-, kéz- s térdköszvény, gyomor- és altesti, valamint derék s vékony- fájalmak stb. ellen.

Egy egész csomag ára 1 ft. Fél csomagé 50 kr. Postal küldéssel 20 krral több.

Használati utasítások és bizonyítványok ingyen szolgáltattak ki.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József, gyógyszerész, király-utca 7-ik szám alatt.

BUDÁN: Taub Vilmos, szarvas-tér 613-ik szám alatt. 827 (3-9)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalá- ban megjelent s minden hitvány- könyvtár- és könyvkötő- kedésében, Budán: Nagel és Wischan uraknál kaphatók:

Bibliai történet.

Izraelita iskolák számára.

Irta **LÖW LIPÓT,** főrabbi. Magyarra ártette **LÖW TÓBIÁS.** 8-rét. (324 lap.) Borítékba füzve 60 kr.

HITTAN.

Az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára.

Irta **Ziltz Mór,** megvizsgált rabbi, s hités, nyilvános vallás- tanár az izr. főiskolákban Pesten. 8-rét. (60 lap.) Második magyar kiadás. Borítékba füzve 30 kr.

HITTAN.

Az izraelita népiskolák felsőbb osztályai számára.

Irta **Ziltz Mór.** Második magyar-német kiadás. 8-rét. (185 lap.) Borítékba füzve 70 krajczár.

ROB-LAFECTEUR

Francia-, Osztrák-, Országos és Bel- giamban egyedül elismert tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyujt a minden könyv- árusnál és ügynököknél kapható ily czimű röpirat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveau-Lafecteur.“

A Rob-Lafecteur, melynek hatóságos- csaknem évszázad óta el van ismerve — vér- tisztító növényi szörp, mert könnyen emészt- hető, s izlésre nézve igen kellemes. Ezen Rob a börtöbetegek, valamint általában a megrogadt nedvek s vér által előidézett bajok gyógyítására, minden ország leg- első orvosi által a legjobban ajánlatik.

A szárczagykérből készült hashajtó szörp- pöt (Syrup Sarsaparilla) stb. mesze fölül- mulja, s egyszerűsind helyettesíti a hal- májolat (Lebertran), az antiscorbüticus szörpöt, valamint a hamiblagot is (Jod- Kalium).

E vértisztító növényi szörp csak akkor valódi, ha ezen aláírással van ellátva: „Gi- randeau de St. Gervais.“ Alaposan és rövid idő alatt minden egyéb merkurialis anyagok használata nélkül, gyógyít ujabb és élévült ragályos nyavalyákat.

Kapható **PESTEN:** Török József gyógyszerész urnál a király-utczában 7. sz. **BUDÁN:** Bakats L. V. udvari gyógyszer- tárában. **TEMESVÁROTT:** Pecher J. E.

A központi raktár létezik Párisban, dr. Girandeaude de St. Gervais-nél, rue Richer, nro. 12 — Hamisítások ellen óvas- tétetik. Minden előforduló esetekben s zala- gal elkendő, melylyel a dugasz Boriva van, és melyen az aláírás: Girandeaude de St. Ger- vaie találatik. 710 (8-24)

Dr. Kiesow J. G.

valódi életessentiája

Augsburgban.

Ezen essentia az ugynevezett házi-szerek közt tagadhatlanul az első osztályba soroz- ható, s mely sikerés hatásközsége, valamint annak fedélhetlen készletmódja által máris világhírűvé vált, miként számtalan háztar- tás a különösen falshyeken, hol az orvos nincs mindig kéznél, mint tubecstit s leghatóságos házi-szer méltán ajánlható.

Az életessentiának eljárás módja, a használati utasításból, mely mindenkinek in- gyért szolgáltatik ki, bővebben megtudható.

Egy nagy üveg ára 1 ft., kisebb üvegé 50 kr., postal küldéssel 15 krral több.

A főraktár Magyarországon, s mel- léktartományokra nézve **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Pesten, király-utca 7. sz. a.

Mint hogy ezen életessentia hírneve s kedveltsége miatt sok utánzóra talik — s melytől mindenki óvatik — ennél fogva az életessentia baráti közvetlen a főraktár- nál, hol a valódi minőségben kapható, esz- közölhetik megrendeléseiket. 765 (9-12)

Kiesow J. G. Augsburgban.

ÁRJEGYZÉKE

magyar kovamalom-köveknek

LÁ CZAY SZABÓ KÁROLY

sárospataki gyárában

francia módra készítettnek, melyek az 1862-iki londoni világiállításon első rendű érem megnyerésével tüntetettek ki, melyek most egy legujabb felfedezett hasonlíthatatlan szépségű kovafajból, melynél malomkövek tökéletesebb még nem találtatott fel.

Ez egy kékes-fehér, tiszta, száraz, lépes, ritkás és faraghatóbb, mint az eddig használt val komény kovafajok; mindazáltal lépeességénél és porosításánál fogva az elit- tovább megtartja. — Főtulajdona az, hogy nem csupán száraz örlelésre alkalmas, de nedvesített élet-örlelés is az élt 8-10 nap megtartja, többet s szebb lisztet öröl, mint más kő, győzősebb, a zsákok megtölti, rozso-örlelés, melyhez még alkalmas kő- nincse felfedezve, ez felülmulthatatlan; — nem csupán gőz- és malmalmra alkalmas, de mindenféle kisebb, vízi-, száraz- és szelmalmokra is; különösen szelmalmokra, mert kemény, mégis engedékeny, könnyen clesíthető, ritkán kell clesíteni, és mindenféle nagyságban készíthető.

A megrendelések minden pár köre 50 forint előrelvő beküldése által történnek, a többi rész utólagosan fizetetik. A kő nagysága jobbra vagy balra forgású, és a közép- lyuk bősége tudatandó.

A kövek ára párszámra itt helyben osztrák értékben:

Szélesség, hüvelyk:	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	
Párszámra forint:	180	195	205	210	220	225	240	255				
Szélesség, hüvelyk:	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
Párszámra forint:	270		300		315		375					

Arjegyzéke a sárospataki közönséges malomköveknek, melyeknek ajánlására annyit hozhatok fel, hogy a történelem ezen bányák felől annyit jegyzett fel, hogy midőn a magyarok e hont elfoglalták, ezen bányákat már itt találták,

Láczay Szabó Károly. 649 (3-3)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent, s minden könyv- és könyvkötőnél kapható:

István bácsi naptára,

vagyis: családos házi-gazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helység-elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

KÉPES-KALENDÁRIUM.

Szerkeszti

Majer István.

Tizedik évi folyam.

Sok fametszvényyel.

Ara fűzve 50 krajczár.

TARTALOM.

A felsőgek Uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellemzés. — Naptár. — Bélyegekről.
I. Az erkölcsi világ. Isten legnagyobb tisztelet-, kegyelet- és szeretetünkre méltó. Ennek helyes módja. — Sz. Monika az arák anyák tükré. — Askáromkodó. Pályadíjas elbeszélés (képpel). — Az eskü. Beszélyke a magyarok előkórától. — A tatárjárás. Néprege a hajdanakorából. — István bácsi vásárta Kecskemétről.
II. A Község naptára. Tápveles inség idejére. — A fűtőhomok leltetésének czélszerű módja (ábrával).
III. Népevelők naptára. Mendlik János érdemes népnevelő (arcképpel). — Gulyás Gábor baránci kantor s tanító. — Bölcsei iskolamester arany ABC-je. — Taneszközök tárlata. — Egy két könyv.
IV. A gazdák naptára. A gazdaság tanításának szükséges néptanodáinkban. — Répa-mag termeléséről. — Milyen marhat tartson a magyar gazda? — Rét-föld öntözgép (rajzzal). — Szállítható emelőgép (rajzzal). — Ajánlatra méltó tűz- és kerti fűszekendő (rajzzal). — Éke-tengely és kerék homok földre (rajzzal). — Gazdasági ujdonságok.

V. Gazdasszonyok naptára. Az anya és gyermeke. — Morusz Margit. — Angozsola vagy Anguzsola Szofroniszbe. — Galambház (képpel). — Merges gombákat evésre alkalmassá tenni. — Fagyos tagokra hatalmas gyógyszer. — Fejőgép (rajzzal).
VI. Történelmi naptár. Oláh Miklós, pályadíjas mű (arcképpel). — Báthory Miklós és Vác város. — Erdély történelme (folytatás). — Máthos János. — Egy Jász-halom síremléki felirata a török világból. — Gróf Gvadányi József tábornoknak levele. — **VII. A természet mezeje.** A természetes kertészet gyönyörű- és kert-niveléséről. — Az állatok hangja.
VIII. Művészet és ipar mezeje. Nők az ipar mezején. — A Chemnitz-i szövetségi főiskola tanítványa.
IX. István bácsi a hazában és a nagy világban. Az esztergomi új papnövelde (képpel). — István bácsi levele a hazai tótokról (képpel). — A négy kantoni tó Helvetiában (három képpel). — Byron hajótörése. Tengeri életkép.
X. Tréfák mezeje. Paprikás versek. — Országos vásárok — Kamat-számítás új pénzben. — Cselédért, árendát mutató tábla. — Naptári értesítő. — a (2-3)

Augsburgi életessentia.

Alulról, van szerencsém a tisztelt közönségnek tudtára adni, miszerint ezen altest és gyomorbetegségeknek nagyhírűnek és jónak bebizonyult életessentia valdó minőségben kapható, közkívánatra most nyitott raktárban

SIPŐCZ FERENCZ

gyógyász urnál, a „szerencséshez” czimzett gyógytárban Pécsen.
 Ara egy nagyobb üvegnél 1 ft., egy kisebbnek 50 kr. Postán küldve 20 kr. több. Két üvegnél kevesebb nem rendelhető.

Dr. Kiessow J. G. m. p., Augsburgban.

Egy magyar lelkész

urasági képlányi állomásra kerestetik, a ki egyuttal két gyermeknek a hittan- és magyar nyelvbeli oktatását adja. Föltételek következők: szabad ellátás, lakás és szolgálaton kívül 40 forint a. é. havi fizetés. Szíves ajánlatokat ezen czim alatt C. H. poste restante 24 gr. 4b. Horvátországba kérjük intézni. 829 (2-2)

Mint a legkitünőbb óvszernek elismert

korneuburgi marhapor

marhavész s marhabetegségek ellen

folyvást friss és valdó minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerárban, király-utca 7-ik sz. a., — Thalmyer és társa, — Halbauer testvérek, — Glatz I. E.
BUDÁN: az udvari gyógyszerárban.

Aradon Probat J. F., Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, — Brassóban Hessheimer J. L. és A. Gyertyánfy A. és fia, — Breznóbányán Zornál G., — Csaczan Bentsch Ferd., — Csakortonyan Marosiatti Brökösei, — Debreczenben Csanak és társa, — Dobosin Trischer E., — Esztergomban Bierbrauer J. C., — Eszterben Steinhauser A. I., — Ezerken Deszthy István, — Ersekújvárott Conlegrer Ignác és Kappel J., — Fehérvárott Kovács P. és Legmann A., — Győrött Jerfi A., — Ipolyváros Mikuláy T., — Kassán Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia, — Körömczön Ploy C., — Kezsmarkon Genersich A., — Lévan Bolemann A., — Liptó-Szent-Miklós Kriwoos J., — Lugoson Kronetter Ferencz gyógyszer, — Miskolczon Spuller J. A., — Maros-Vasarhelyen Fogaras Demeter, — Nagykánizsan Feszelhofer J., Rosenfeld J., és Zerkovits W. A., — Nagyszombatban Smekal W. A., — Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer, — N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F., Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Panosován Rauschan és fia, — Rozsnyón Pés J. J., — Szepsi-Szent-Györgyön Kovács és fia, — Selmecezen Dimák J. E. és Zelenka F., — Szigethváron Koharits C., — Simandon Csiky M., gysz., — Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszeken Wellenreiter A., — Tatan Hannel C., — Tisoleczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklós Hoffmann W., — Trenesenben: Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vág-Ujhelyen Bayersdorf L., — Veszprémben Tuszkan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (4-8)

Az államhatóság vezetése alatt folyó évi novemb. 23-án kezdődnek a legújabb nagy

penznyeremény SORSJÁTÉK huzásai

1 millió 967,900 forint összes értékben.

14,800 nyeremény közt következő főnyeremények találhatók, u. m.:
 200,000, 100,000, 50,000, 30,000, 25,000, 20,000, 15,000, 12,000, 10,000, 5000, 4000, 3000, 2000, 117-szer 1000, 111-szer 300 stb. forint.

A legközelebbi 5 huzásban csupán csak nyeremények huztatnak ki.

Ezen jutalmidjak sorsuzása igen ajánlható, az a legnagyobb előnyökkel kínálkozik, s az állam által eléggé biztosítva van.

Bővebb felvilágosítást a hivatalos sors-huzási tervezetek — melyek ingyért küldetnek meg — nyújtanak.

eredeti sorsjegy ára 6 ft. — kr.
 1/2 " " " " 3 " " "
 1/4 " " " " 1 " " 50 "

Alulírott nagykereskedőház által legújabb időben tetemes nyeremények fizetettek ki, minél fogva a játékedvelők és sors-huzások-bani szíves részvételre ezennel tisztelettel felhívunk. A megrendelések, a pénzesz-szeggel együtt, közvetlen az ezen eredeti sorsjegyek (nem igérvények) eladásával megbizott bank- és váltó-üzlethez intézendők.

L. Steindecker—Schlesinger m. Frankfurtban.

A megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek. A pénzeremények gyorsan s bérmentesítve juttatnak a nyérők kezébe. Hivatalos tervek és sors-huzási listromok ingyért, bármennyi tudakozásra, egész kész-szeggel válasz adatik.

Más egyéb eredeti állam-sorsjegyek szintén a fentebbi bankháznál rendelhetők meg. 828 (2-5)

Valdó eredeti 754 8-10

somlyai s balatonmelléki

BOROK.

RAMASSETTER VINCZE,

mint sümegi, badacsonyi és somlyai szőlő-birtokos, sümegi pinczéből ítézes, pntes palaczkokban,

Édeskuty Lajos

urnál,

Pesten, a József-téren 12. sz.,

létező és a „szerecsenhez” czimzett fűszercemegő- és ásványvíz-kereskedésben folyton kaphatók, a hol hordókbani nagyobb megrendelések is elfogadtatnak, s az illető pinczéből pontosan teljesíttetnek.

Alulírt grümmel és az igazsághoz híven bizonyoságot teszek arról, miszerint Popp G. J. ur
Anatherin-szájgyógyvizét
 már huramos idő óta használok, s azt nemcsak jósgá, hanem kellemes íze miatt is bárkinek a legjobban ajánlhatom. 489 (10-12)
 Bécs, 1857. januárban.
 Eszterhazy Teréz hercegnő.

BÖHM ÉS KÁNYA

József-tér 10-ik szám alatt, ajánlják

minden évszakra legújabb bel- és külföldi divatáruikat. (6-0)

Pest, oktober 30-án 1864.

Előfizetési feltételek 1864-dik évre: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg, 1863 november 1-től kezdve: Egy, négyszer használtott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre névze kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogadók, Hamburg és Altonában: Haasenstejn és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollten és Jaeger könyvtárasok; Bécsben: Oppelík Alajos, — és Pesten: a keresz-gazdasági ügynökök Is. József, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ukr.

Dr. Csopey Antal.

A munkácsi g. kath. egyházmegye nagy-érdemű püspökének, a hazaszerte köztiszteltben állott Popovits Vazulnak f. é. okt. 19-én történt halála óta kétszeresen azon férfiú felé fordul a közfgyelem, a kinek méltány-lására e sorokat szenteljük. Csopey Antal kanonok az, a ki a megürült püspökség ide-iglenes kormányzatával bizatot meg, — de nem csupán ezen kitüntetés teszi előttünk tiszteltté e nevet, hanem azon érdemek hosz-szu sora, melyet egyházi pályáján szerzett, mig ezen polczig jutott.

A kik hazánk műveletlen térein éltetően hatnak, kik a természet szuny-nyadó erőit az érzékiség álma-ból felkölteni és az élet munkásságába átvinni törekesznek, azokban az emberiség az élet nemeseítő geniusait bírja, s a természet után tőlök nyeri új-á-születését.

A népevelés és szellemi haladás buzgó terjesztőjét, példás életű főpapot ábrázol ezen kép; ki hazánkiai egy nagy részének művelődését, mintegy kötelező tartozás gyanánt moz-dítja elő; egész éltén át tani-tott és nevelt.

Dr. Csopey Antal, munkácsi egyházmegyei kanonok, ugyanezen megye népiskolái, elemi tanodái és a tanító ké-peзде kir. főfelügyelője, született 1816-ban, a regényes Mármaros egyik kies vidékén, Száldoboson, mely falu a bér-czekről lefolyó Tisza jobb part-ján, Huszt város tözsomszédsá-gában fekszik. Atyja száldobosi lelkész és esperes, aztán kano-nok vala. A nagyreményű ifju gymnasiumi iskolái végzetével Szigetről, a bölcsészeti tanul-mányokat folytatni Pestre jött.

A papi pályát Nagyszom-baton megkezdvén, az ungvári lyceumban végezte be. 1839-ben pappá szen-teltetett, mire azonnal Boeckóra küldetett segédlelkésszé minőségben, hol másfél évet töltött. Itt folytonosan tudományokkal fog-lalkozott, és pedig oly szorgalommal, hogy pár havi segédlelkészkedés után ismét Pestre jött, és tudori koszorúval díszítve

tért vissza megyéjébe, hol a püspöki kormány a papnövendékek lelkészévé nevezte ki. Ezen hivatalával összekapcsolta egy-szersmind a hazai jog tanítását a papnövel-deben, mely tanári tisztjét 1848-ig buzgón vitte, mig a bekövetkezett katasztrópha ebben őt is megakasztá. 1845-ben a felsőbb erkölcs-tan és pástorkodástan székét foglalta el, melyről az ungvári lyceumban öszpontosít-tott eperjesi, nagyvárad, szamosújvári s munkácsi papság tudományos művelését terjesztette. 1855-ben érdemei elismeréséül az ungvári székesegyház egyik kanonoki

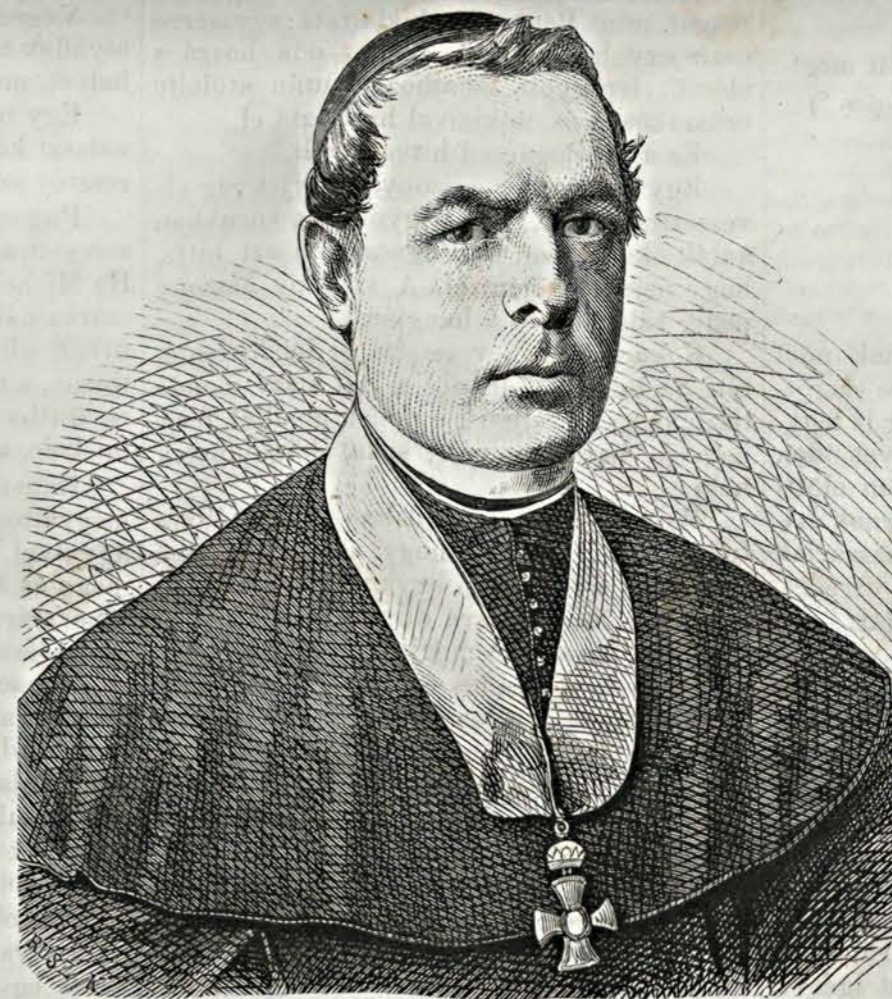
roszajku lakosok anyagi pangását és szel-lemi fejletlenségét ismeri, részvéttel telik el a hátramaradás állapota fölött s szánalommal kénytelen bevallani, hogy a haza még sok-kal tartozik e fiainak, hogy őket legalább a tespedésből félrázza és a szellemi fejlődés bár csak legalsó fokáig fölemelhesse. És ime a népevelés és szellemi haladás ezen föl-kent bajnok az első legnehezebb akadályok-kal már már megküzdött, a parlag tereket kiegyengette, s működésének szép sikere már kézzelfogható eredményekben nyilatkozik.

1861-től a munkácsi püspökség alatt levő iskolás gyermekek száma 3230 al szaporodott (I. V. Ujs. f. évi 14. sz.) és aránylag ugyan-annyi iskolával.

Több magyar megyében nyulik el a munkácsi püspöki megye, ide tartozik: Szatmár, Szabolcs; ide esnek a Hajdu-városok; Ugocsa, továbbá Zem-pelén magyar vidékei a Hegy-alján és Bodrogközön; a ma-gyarajku g. katolikusok több ezerei részesülnek a népeve-lés ezen örvendetes előhala-dásában. S mindez leginkább azon férfiú érdeme, kinek ut-törő erejét és kitartását itt el-ismerni alkalmat veszünk.

Irodalmi érdemei hasonló méltánylásra hívnak fel ben-nünket. Töle bírják a magyar óhitiek szertartásuk fordítását magyar nyelvre a görög ere-detüből, mely fordításnak nyil-vános használatában vannak. Szatmár, Szabolcs és a Hajdu-városokban már eddig anya-nyelvükön ájtatoskodnak a magyar óhitiek. Ezen ügy első rugóit Csopey Antal hozta moz-gásba, mi a magyar óhitit egy-ház kebelében már is teljes el-ismerésben részesül. Töle bírja a papnövelde tanuló papsága a felsőbb nevelésben kézikönyvét; továbbá egy külön műben a szertartások magyar-átát is.

Mint tekintélyes főpap, a mennyire köre s hivatala engedték, elismeréssel szölvött a 61-iki bizottmányi s megyei gyűléseken; a haza palladiuma, alkotmányunk visszaszer-

DR. CSOPEY ANTAL.